

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

100 EĞİTİMİN
YÜZYILI

Sayı : E-32661919-610- 121
Konu : Yazılı Soru Önergelerinin Cevabı

13.11/2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

7/35013
GK 28

İlgi : 21/10/2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1720765 sayılı yazınız.

Bakanlığımıza İlgi'de kayıtlı yazıyla iletilen İzmir Milletvekili Yüksel TAŞKIN'ın 7/35013 esas numaralı yazılı soru önergesi incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler Ek'te sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Yusuf TEKİN
Millî Eğitim Bakanı

Ek: Bilgi (81 Sayfa)

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

İZMİR MİLLETVEKİLİ YÜKSEL TAŞKIN'IN 7/35013 ESAS NUMARALI YAZILI
SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN BİLGİ

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından alınan 75644 sayılı konuya ilişkin yazıları Ek'te yer almaktadır.

Ek: Yazı (80 Sayfa)

T.C.
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI
Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : E-57802651-610-75644
Konu : Soru Önergeleri - 7/35013

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)

İlgi : a) 22.10.2025 tarihli ve E-32661919-610-144636218 sayılı yazınız
b) Ankara Üniversitesi Rektörlüğünün 04.11.2025 tarihli ve E-85434274-610-2055482 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Yüksel TAŞKIN tarafından verilen 7/35013 esas sayılı Soru Önergesi Kurulumuz Başkanlığınca incelenmiştir.

Konuya ilişkin soru önergesine verilecek cevapların esas teşkil etmek üzere Ankara Üniversitesi Rektörlüğünün vermiş olduğu bilgiler ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Metin TOPCUOĞLU
Başkan Vekili

Ek: İlgi (b) yazı (79 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 1882EF80-CE67-4D24-9869-6F55DB869C05

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/yok-ebys>

Üniversiteler Mah. 1600. Cad. No:10 06800 Bilkent Ankara-Türkiye

Telefon: 0(312) 298 70 00

Faks: 0(312) 266 47 59

KEP Adresi : yok@hs01.kep.tr

Bilgi için: Aşlıhan ERDOĞAN

Uzman

HİZMETE ÖZEL

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Genel Sekreterlik Şubesi

ER
2025 ALTIN

ACELE

Sayı : E-85434274-610-2055482
Konu : İzmir Milletvekili Yüksel Taşkın'ın 7/35013
Esas Sayılı Soru Önergesi

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞINA

İlgi : 24.10.2025 tarihli ve E-57802651-610-72733 sayılı yazınız

Milli Eğitim Bakanımız tarafından cevaplandırılması istenen, İzmir Milletvekili Yüksel Taşkın'ın 7/35013 esas numaralı soru önergesi ile ilgili olarak Üniversitemize hazırlanan cevap ve eklerinin birer örneği ekte sunulmuştur.

Ayrıca, ilgili bilgiler soruonergesi@yok.gov.tr adresinde de iletilmiştir.
Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Harun TANRIVERMİŞ
Rektör V.

Ek:

- 1 - Soru Önergesi Cevapları (7/35013) (4 Sayfa)
- 2 - Türkiye'de Araştırma Dekanlıkları Kurulması ve İşleyişi Hakkında Öneri Raporu (60 Sayfa)
- 3 - Araştırma Dekanlığı Kuruluş Kararı ve Görevlendirmeler (3 Sayfa)
- 4 - Araştırma Dekanlığı Yönergesi (1 Sayfa)
- 5 - Öğrenci Dekanlığı Kuruluş Kararı ve Görevlendirmeler (3 Sayfa)
- 6 - Öğrenci Dekanlığı Yönergesi (4 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: BF1DFEFF-C737-412C-969D-7520B679AB14 Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ankara-universitesi-ebys>

Ankara Üniversitesi Rektörlüğü 06100 Tandoğan/Ankara ÇANKAYA/ANKARA

Telefon No: (312) 212 60 40 Faks: (312) 212 60 49 Kep Adresi:

ankunvrek@ankuni.hs01.kep.tr

Twitter: @AnkaraUni

KEP Adresi: ankunvrek@ankuni.hs01.kep.tr

Bilgi için: Mevsim ERDOĞDU

Bilgisayar İşletmeni

Telefon No: (312) 212 60 40-2081

E-Posta: merdogdu@ankara.edu.tr

HİZMETE ÖZEL

İzmir Milletvekili Yüksel Taşkın'ın 7/35013 esas sayılı soru önergesi ile ilgili bilgiler

2024 Yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda yer alan "Üniversite Senato Kararı ile Dekanlık Kurulması" tespitine atıfta bulunularak, iki temel soru yöneltilmektedir. Bu sorulara verilecek cevaba esas teşkil eden, Üniversitemizce yürütülen çalışmalara ve konunun mevcut durumuna ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur:

1. "Söz konusu usulsüzlüğün giderilmesi için nasıl bir çalışma yürütülmektedir?" sorusuna ilişkin açıklamalar:

Sayıştay Denetim Raporu'nda belirtilen husus, Üniversitemizin münferit bir idari eyleminden kaynaklanan bir hata değildir. Bu durum, Türkiye'de Araştırma Dekanlığı bulunan 21 üniversiteyi doğrudan ilgilendiren fiili bir idari ihtiyaçtan doğmaktadır.

Söz konusu yapılanma için mevzuatta açık bir engel bulunmamaktadır. Bu fiili ihtiyacın yasal terminoloji ile tam uyumu, ulusal düzeyde mevzuatta netleştirilmesi gereken bir durumdur.

Yükseköğretim sistemimizde araştırma ekosistemi; Teknoloji Transfer Ofisleri (TTO), Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinasyon Birimleri, Proje Destek Ofisleri ve çok sayıda Araştırma-Uygulama Merkezinden oluşan "parçalı bir yapı" sergilemektedir. Bu dağınık yapının ulusal hedefler doğrultusunda koordine edilmesi, kaynak verimliliği sağlanması ve stratejik bir yönetim anlayışına kavuşturulması, özellikle 12. Kalkınma Planı'nın "Bilim, Teknoloji ve Yenilik" başlığında (md. 543) hedeflenen "katma değeri yüksek bilgi üretimi" ve "araştırma ekosisteminin etkinleştirilmesi" amaçları için kritik bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu zorunluluk ve mevzuatta tereddüt yaratması muhtemel olan bu durumun netleştirilmesi amacıyla, bir yandan Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı nezdinde girişimlerde bulunmakta ve konuya ilişkin istişareler sürdürülmektedir. Diğer yandan Kurumumuzun da aralarında bulunduğu Araştırma Dekanlığı bulunan 21 üniversitesinin katılımıyla, olası tereddütleri giderecek ortak girişimler ve rapor hazırlıkları yürütülmektedir.

Bu müşterek çalışmanın ürünü olarak, uluslararası en iyi uygulamaları (Stanford, MIT, Harvard vb.) ve ulusal ihtiyaçları analiz eden "Türkiye'de Araştırma Dekanlıklarının Kurulması ve İşleyişi Hakkında Öneri Raporu" hazırlanmıştır. Bu raporda, mevcut parçalı yapıyı koordine edecek "çatı" bir model önerilmekte ve bu modelin yasal zemine kavuşturulması için **2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda** "bütüncül" bir değişiklik teklif edilmektedir. Bu teklif özetle:

- Kanun'un 3. maddesine "Araştırma Dekanlığı"nın, *fakülte dekanlığından farklı*, Rektörlüğe bağlı bir idari koordinasyon birimi olarak **tanımlanmasını**,
- Kanun'a, bu birimin görev ve çerçevesini çizen yeni bir "**Ek madde 47**" ilave edilmesini ve
- Bu yeni statünün Senato (md. 14) ve Üniversite Yönetim Kurulu (md. 15) üyelikleri gibi konularda mevcut sistemle uyumunu sağlayacak **entegrasyon düzenlemelerini** içermektedir.

Bu çalışma, idari bir "usulsüzlüğü" değil, fiili bir "ihtiyacı" yasal zemine kavuşturma çalışmasıdır. Söz konusu yapılanma ile "Ankara Üniversitesi 2024 Yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda" da görüleceği üzere **hiçbir kamu zararı oluşmamıştır**. Aksine, araştırma performansına sağladığı somut katkılarla ölçülebilir bir **kamu yararı** sağlamıştır.

Bu merkezi koordinasyon yapısının (Araştırma Dekanlığı) kurulmasından bu yana, parçalı yapının etkin yönetimiyle Üniversitemiz, uluslararası arenada ülkemiz adına somut ve ölçülebilir başarılar elde etmiştir:

- YÖK Araştırma Üniversiteleri Performans Değerlendirmesinde **4 sıra birden yükselerek** (13.'lükten 9.'luğa) en iyi performans gösteren üniversite olmuştur.
- QS Avrupa Üniversiteleri Sıralaması 2025'te **264. sırada yer almıştır**. Aynı kuruluşun Batı Asya Bölgesel Sıralamasında ise derecelendirilen 92 üniversite arasında **10. sırada** yer almıştır.
- QS Sürdürülebilirlik Sıralamasında bir önceki yıla göre büyük bir ilerleme kaydederek **941-960 bandından dünyada 486. sıraya yükselmiştir**.
- Times Higher Education (THE) 2026 Dünya Üniversiteleri Sıralamasında bir önceki yıla göre dünya genelinde **467 sıra**, Türkiye'deki üniversiteler arasında ise **28 sıra birden yükselmiştir**.
- Round University Ranking (RUR) 2024 sıralamasında bir önceki yıla göre **573. sıradan 226. sıraya yükselerek** çok ciddi bir ilerleme kaydetmiştir.

Bu durum, modelin pratikte "kamu yararı" ürettiğini açıkça göstermektedir. Benzer ilerlemeler, bu modeli uygulayan diğer 21 üniversitede de gözlemlenmektedir. Yürütülen çalışma, 19-20 Kasım 2025 tarihinde Çanakkale Üniversitesi ev sahipliğinde yapılacak IV. Araştırma Dekanları Toplantısı'nda nihai hale getirilerek Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na arz edilecektir.

Benzer şekilde, soru önergesinde bahsi geçen Öğrenci Dekanlığı da (Üniversite Senatosunun 17/04/2023 tarihli ve 601/5558 sayılı kararı), 12. Kalkınma Planı'nın "nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi" (md. 557) hedefleriyle tam uyumlu olarak kurulmuştur.

Bu birim, öğrencilerin talepleriyle, onların ders dışı kazanımlarını belgeleyen Türkçe ve İngilizce dilli "Sosyal Transkript Sistemi"ni kurmuş ve hayata geçirmiştir. Ayrıca, AB/TÜBİTAK proje yazma eğitimleri gibi faaliyetlerle de öğrencilerin gelişimine doğrudan katkı sağlanmaktadır.

2. "Konuyla ilgili sorumluların tespiti için nasıl bir çalışma yürütülmektedir?" sorusuna ilişkin açıklamalar:

Söz konusu yapılanmalar, bireysel bir eylemle değil, Üniversitemizin en üst akademik organı olan **Üniversite Senatosu'nun 05.08.2022 tarihli ve 588/5436 sayılı kararı ve Rektörlük onayı** gibi kurumsal irade tasarruflarıyla tesis edilmiştir.

Bu kurumsal iradenin hukuki dayanağı, Sayıştay Raporu'nda atıfta bulunulan "Fakülte Organları"nı düzenleyen 2547 Sayılı Kanun'un 16. maddesi değildir. **Bu kurumsal iradenin hukuki dayanağı, 2547 sayılı Kanun'un 12. maddesi (Yükseköğretim Kurumlarının Görevleri) ve 14. maddesi'dir (Senato'nun Görevleri). Araştırma Dekanlığı, Kanun'un 12. Maddesi'nde tanımlanan "bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütme" görevine istinaden kurulmuştur. Benzer şekilde Öğrenci Dekanlığının da Kanun'un 14. maddesi (Senato'nun öğrenci işlerine dair esasları belirleme yetkisi) ve 47. maddesi (öğrencilerin sosyal, kültürel ve spor hizmetleri) uyarınca kurulmuştur. Her iki birim de Senato'nun bu görevlere ilişkin "esasları hakkında kararlar alma" yetkisi (Md. 14) doğrultusunda tesis edilmiştir.**

Kurulan bu birimler, 2547 sayılı Kanun anlamında bir "fakülte dekanlığı" değildir. Söz konusu birimler **idari ve icrai bir yetkiye sahip olmayıp, koordinatör mahiyetindedir** ve üniversite içinde yeknesak bir araştırma ekosisteminin (Araştırma Dekanlığı) ve bütüncül bir öğrenci destek sisteminin (Öğrenci Dekanlığı) koordinasyonunu sağlar.

Nitekim, Senato kararıyla yürürlüğe giren "Ankara Üniversitesi Araştırma Dekanlığı Yönergesi"de bu yasal dayanaklara (2547 sayılı Kanunun 12. ve 14. maddeleri) istinaden hazırlanmıştır. İlgili Yönergenin 8. maddesi ve 28/09/2022 tarihli görevlendirme yazısından da açıkça anlaşılacağı üzere, birimin başındaki kişi, 2547 sayılı Kanun'un 16. maddesi uyarınca YÖK tarafından "atanan" bir dekan değil, Senato Yönergesi uyarınca Rektör tarafından "görevlendirilen" bir öğretim üyesidir.

Bu iki yapılanmanın da ayrı bir bütçesi, harcama yetkisi, imza yetkisi, mali özerkliği veya 2547 sayılı Kanun'da fakülte dekanlarına tanınan disiplin/temsil gibi **idari yetkileri bulunmamaktadır**. Kullanılan "Dekanlık" unvanı, uluslararası terminolojiye (Dean of Research, Dean of Students) uygun, "**sembolik bir unvan**" niteliğindedir.

Dolayısıyla ortada "sorumlu" aranmasını gerektiren bir durum değil, üniversitelerin yasal görevlerini (Md. 12, Md.47) yerine getirmek için Senato yetkilerini (Md. 14) kullanarak kurdukları idari birimlerin, değişen ulusal ihtiyaçlar (12. Kalkınma Planı) doğrultusunda yasal mevzuata entegre edilmesi "**ihtiyacı**" vardır. **Senato kararı ile idari/icrai yetkisi olmayan, koordinatör mahiyetinde bir birim kurulmasında hukuken bir engel bulunmamaktadır**. Nitekim, bu cevabın ilk bölümünde detaylandırıldığı üzere, yürütülen çalışma da bu **olası tereddütleri gidermeye** yöneliktir.

Türkiye’de Araştırma Dekanlıklarının Kurulması ve İşleyişi Hakkında Öneri Raporu

Hazırlayanlar

Ankara Üniversitesi

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Düzce Üniversitesi

Erciyes Üniversitesi

İstanbul Teknik Üniversitesi

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Sakarya Üniversitesi

Selçuk Üniversitesi

Eylül/2025

İçindekiler

Yönetici Özeti.....	4
1. Giriş	5
2. Mevcut Durum Analizi	6
(Prof. Dr. Kaan Orhan / Ankara Üniversitesi- Öğr. Gör. Evrim Ağaçdelen / Ankara Üniversitesi)	6
2.1. Türkiye’de Üniversitelerde Araştırma Yönetimi	6
2.2. Mevcut Yasal Altyapı ve 2547 Sayılı Kanun	8
2.3. Araştırma Yönetiminde Karşılaşılan Sorunlar	10
3. Uluslararası Örnekler ve Karşılaştırmalı İnceleme	13
(Prof. Dr. Zeki Bayramoğlu / Selçuk Üniversitesi - Doç. Dr. Zeynep Hiçdurmaz / Kütahya Dumlupınar Üniversitesi)	13
3.1. Amerika Birleşik Devletleri	13
3.1.1. Stanford Üniversitesi, ABD	15
3.1.2. Harvard Üniversitesi, ABD	16
3.1.3 Massachusetts Institute of Technology (MIT), ABD	17
3.1.4 Princeton Üniversitesi, ABD	18
3.1.5 Kaliforniya, Berkeley Üniversitesi, ABD	18
3.1.6 Boston University, ABD.....	19
3.1.7 Purdue University, ABD.....	20
3.1.8 Duke University, ABD	21
3.1.9 Washington State University, ABD	21
3.2. Avrupa Birliği	21
3.2.2 ETH Zürih, İsviçre.....	23
3.2.3 Technical University of Munich, Almanya	24
3.3. Asya	25
3.3.1 Singapur Ulusal Üniversitesi, Singapur	26
3.3.2 Hong Kong Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Çin	26
3.3.3 Kral Abdülaziz Üniversitesi, Suudi Arabistan	27
3.3.4 Hong-Kong Politeknik Üniversitesi, Çin.....	29
3.4 Kanada.....	30
3.4.1 Toronto Üniversitesi, Kanada	30
3.4.2 Ottawa Üniversitesi, Kanada	30
3.4.3 McGill Üniversitesi, Kanada.....	30
3.4.4 Waterloo Üniversitesi, Kanada.....	30
3.5. Birleşik Krallık	31

3.5.1. Cambridge Üniversitesi, Birleşik Krallık	31
3.5.2. Oxford Üniversitesi, Birleşik Krallık	31
3.6 Uluslararası ve Uluslar Üstü Kuruluşların Araştırmaya Yönelik Yaklaşımları	32
4. Araştırma Dekanlığının Görev ve Sorumlulukları	38
(Prof. Dr. Gökmen Zararsız / Erciyes Üniversitesi - Prof. Dr. Mehmet Emiroğlu / Sakarya Üniversitesi)	38
4.1. Araştırma Dekanlıklarının Görev ve Sorumluluklarının 2547 Sayılı Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi	38
4.2. Araştırma Dekanlıklarının Görev ve Sorumluluklarının 12. Kalkınma Planı Kapsamında Değerlendirilmesi	42
5. Araştırma Dekanlığının Yapısal ve Organizasyonel Modeli.....	45
(Prof. Dr. İsmail Serdar Özoğuz / İTÜ - Doç. Dr. Aysun Aydın / Düzce Üniversitesi)....	45
5.1. Dekanlık Yapısı.....	45
5.2. Yönetim Mekanizmaları	46
6. Araştırma Dekanlığının Finansal Yapısı ve Kaynak Yönetimi	47
(Doç. Dr. Sercan Karav / Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi).....	47
6.1. Kaynak Yaratma Stratejileri.....	47
6.2. Fon Yönetim İlkeleri	47
7. Araştırma Performansının Ölçülmesi, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi.....	47
(Prof. Dr. Mehmet Emiroğlu / Sakarya Üniversitesi - Prof. Dr. Gökmen Zararsız / Erciyes Üniversitesi).....	47
7.1. Üniversitelerin Ar-Ge Stratejik Planı.....	48
7.2. Araştırma Geliştirme Endeksleri ve Derecelendirme Sistemleri	48
7.3. Performans Göstergeleri.....	49
7.4. Değerlendirme Yöntemleri	50
8. Araştırma Dekanlığının Hukuksal Çerçevesi.....	51
(Prof. Dr. Kaan Orhan / Ankara Üniversitesi – Dr. Öğr. Üyesi Serdar Yılmaz / Ankara Üniversitesi)	51
8.1. Kanun Değişiklik Önerileri.....	55
8.2. Uygulama Detayları.....	57
9. Sonuç ve Öneriler	57
KAYNAKÇA	59

Yönetici Özeti

Bu rapor, Türkiye'deki üniversitelerin araştırma kapasitelerini ve küresel rekabet güçlerini artırmak amacıyla, mevcut durumda senato kararlarıyla kurulmuş olan Araştırma Dekanlıklarının yasal bir statüye kavuşturulması için hazırlanmış bir öneri metnidir. Ankara, Çanakkale Onsekiz Mart, Düzce, Erciyes, İstanbul Teknik, Kütahya Dumlupınar, Sakarya ve Selçuk Üniversiteleri'nin ortak çalışmasıyla hazırlanan bu rapor, mevcut sorunları tespit etmekte, uluslararası en iyi uygulamaları analiz etmekte ve Türkiye yükseköğretim sistemi için somut bir model önermektedir.

Türkiye'deki üniversitelerde araştırma yönetimi; Teknoloji Transfer Ofisleri (TTO), Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinasyon Birimleri ve Araştırma-Uygulama Merkezleri gibi birçok farklı birim tarafından yürütülmektedir. Bu "parçalı yapı", birimler arasında koordinasyon eksikliği, kaynakların verimsiz kullanımı ve bütüncül bir araştırma stratejisi oluşturmada zorluklar gibi önemli sorunlara yol açmaktadır. Mevcut 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda "Araştırma Dekanlığı" tanımlanmaması sebebi ile bu alanda kurulan birimler yasal bir dayanaktan yoksun faaliyet göstermekte ve bu da kurumsallaşmalarını engellemektedir. Rapor kapsamında incelenen Amerika, Avrupa ve Asya'daki lider üniversitelerin (Stanford, MIT, Cambridge, ETH Zürih, NUS vb.) tamamında, araştırma faaliyetlerinin merkezi bir ofis ("Vice President for Research" veya "Research Dean") tarafından koordine edildiği görülmektedir. Bu merkezi modeller; inovasyon ve ticarileşmeyi güçlendirmekte, disiplinler arası iş birliklerini artırmakta ve uluslararası fon kaynaklarına erişimi kolaylaştırmaktadır. Bu başarılı örneklerden hareketle önerimiz, Türkiye'deki parçalı yapıyı ortadan kaldıracak ve araştırma yönetimini tek bir çatı altında toplayacak olan Araştırma Dekanlıklarının kurumsal ve yasal bir yapıya kavuşturulmasıdır. Önerilen modelde Araştırma Dekanlığı; üniversitenin araştırma stratejilerini belirleyen ve uygulayan ana birim olacak TTO, BAP, Proje Ofisleri gibi birimler arasında eşgüdümü sağlayacak, ulusal ve uluslararası fon kaynaklarına erişimi yönetecek ve araştırma performansını ulusal ve uluslararası endekslere göre sistematik olarak ölçecektir.

Bu çerçevede, "Araştırma Dekanlığı"nın 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile yasal bir zemine kavuşturulması sürecine Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) liderlik etmesinin büyük önem taşıdığını düşünüyoruz. Bu stratejik adımın, üniversitelerimizin araştırma ekosistemini güçlendireceğine ve ülkemizin kalkınma hedeflerine ulaşmasına önemli bir ivme kazandıracağına inanıyoruz.

Prof. Dr. Kaan Orhan

Ankara Üniversitesi Rektör Yardımcısı

1. Giriş

Araştırma Dekanlıklarının kurulması ve işleyişi, yükseköğretim sisteminin etkinliğini artırmak için kritik bir adımdır. Türkiye'de mevcut yasal çerçeve, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda Araştırma Dekanlıklarının varlığını öngörmemektedir. Ancak, Araştırma Dekanlıklarının kurulması, üniversitelerin araştırma kapasitesini artırmak ve akademik iş birliğini teşvik etmek açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Araştırma Dekanlıklarının işleyişi ile ilgili öneriler geliştirmek, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) başkanına sunulacak bir raporun temelini oluşturacaktır. Araştırma Dekanlıklarının kurulması, akademik personelin araştırma faaliyetlerini desteklemek ve yönlendirmek amacıyla gereklidir. Araştırmalar, akademik başarı ve kavramsal anlama düzeyinin artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.¹ Ayrıca, öğretim elemanlarının yönetsel hizmetlerden beklentileri, Araştırma Dekanlıklarının etkinliğini artırmak için dikkate alınmalıdır.² Araştırma Dekanlıkları, akademik personelin iş birliğini teşvik ederek, disiplinler arası projelerin geliştirilmesine olanak tanıyabilir.³ Araştırma Dekanlıklarının işleyişi, belirli bir yapı ve süreç gerektirmektedir. Öncelikle, dekanlıkların görev tanımları net bir şekilde belirlenmeli ve bu görevler, üniversitelerin stratejik hedefleri ile uyumlu hale getirilmelidir. Örneğin, öğretim elemanlarının mesleki gelişimlerini desteklemek için iş birliğine dayalı yaklaşımlar benimsenebilir.⁴ Ayrıca, Araştırma Dekanlıklarının, akademik personelin ihtiyaçlarına yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlemesi, araştırma kalitesini artırmak için önemlidir. Ancak, bu konuda doğrudan bir destekleyici referans bulunmamaktadır. Araştırma Dekanlıklarının etkin bir şekilde çalışabilmesi için, yönetsel destek ve kaynakların sağlanması da kritik bir faktördür.

Araştırma Dekanlıkları, üniversiteler arası iş birliğini teşvik ederek, araştırma projelerinin finansmanını artırabilir ve araştırma çıktılarının yaygınlaştırılmasını sağlayabilir.⁵ Bunun yanı sıra, Araştırma Dekanlıklarının, akademik personelin motivasyonunu artırmak için ödüllendirme sistemleri geliştirmesi de önerilmektedir. Ancak, bu konuda da doğrudan bir destekleyici referans bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'de Araştırma Dekanlıklarının kurulması, yükseköğretim sisteminin araştırma kapasitesini artırmak ve akademik iş birliğini teşvik etmek için gereklidir.

¹ Bingöl, 2023

² Kasalak et al., 2016

³ Kasalak et al., 2016

⁴ Bozkurt & Özdemir, 2018

⁵ Kasalak et al., 2016

Bu dekanlıkların işleyişi, net görev tanımları, yönetsel destek ve akademik personelin ihtiyaçlarına yönelik hizmet içi eğitim programları ile güçlendirilmelidir. YÖK başkanına sunulacak raporda, bu önerilerin detaylandırılması ve uygulanabilir stratejilerin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

2. Mevcut Durum Analizi

(Prof. Dr. Kaan Orhan / Ankara Üniversitesi- Öğr. Gör. Evrim Ağaçdelen / Ankara Üniversitesi)

2.1. Türkiye'de Üniversitelerde Araştırma Yönetimi

Türkiye'deki üniversitelerin araştırma ekosistemleri; bilimsel faaliyetlerin planlanması, uygulanması ve sonuçlandırılmasına yönelik karmaşık ancak senkronize şekilde işleyen bir yapıda organize olmuştur. Mevcut ekosistem, üniversitelerin bilimsel üretim kapasitelerini maksimize etmek ve toplumsal kalkınmaya katkı sağlamak amacıyla faaliyetlerini kurgulamakta ve devam ettirmektedir. Araştırma faaliyetleri ise yapısı ve kurgulanması bağlamında üniversitelerin insan kaynağının niteliğine, araştırma altyapısına, finansman kaynaklarına ve paydaşlar arasındaki iş birliğine bağlı bileşenleri ile oluşmaktadır.

Üniversitelerimizde araştırma faaliyetlerini organize eden yapılar, araştırmadan sorumlu rektör yardımcısının koordinatörlüğünde ve rektörlüğe bağlı olarak faaliyet gösteren bir ekosistemden oluşmaktadır.

Bu ekosistem; **Teknoloji Transfer Ofisleri (TTO), Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimleri (BAP), Proje Destek Ofisleri ve Araştırma-Uygulama Merkezleri** gibi farklı birimlerin bir arada yer aldığı, parçalı bir yapı sergilemektedir. Bu yapılar, üniversite bünyesindeki akademik personelin ve öğrencilerin araştırma süreçlerini desteklemek amacıyla kurulmuş ve faaliyetlerini bu doğrultuda sürdürmektedir.

Söz konusu birimler, araştırma projelerinin yürütülmesi sürecinde proje planlama, fon başvuru yönetimi ve projelerin sonuçlandırılması gibi pek çok kritik fonksiyonu yerine getirmektedir. Yerel ölçekte TÜBİTAK ve YÖK gibi ulusal kaynaklardan sağlanan fonlara erişim sağlanmasında; uluslararası ölçekte ise Avrupa Birliği'nin bir girişimi olan Horizon Europe gibi programlar üzerinden uluslararası fonlara erişimde araştırmacılara projelerinin farklı aşamalarında rehberlik etmektedirler.

Araştırma yönetimi açısından **enstitüler** de önemli bir yapıyı teşkil etmektedir. Enstitüler, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin araştırma faaliyetlerinin organize edilmesinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Üniversitelerin gelecekteki akademik kadrosunu oluşturacak olan

bu öğrenciler, disiplinler arası ve uygulamalı projelerde yer alarak araştırma ekosistemine katkı sunmaktadır.

Araştırma süreçlerinde **üniversite-sanayi iş birliğini** yürütmek amacıyla üniversitelerin kendi bünyesinde işleyen **Teknoparklar** ve **Teknoloji Transfer Ofisleri (TTO)** gibi yapılar organize edilmiştir. Teknoparklar, üniversitelerde geliştirilen akademik bilgiyi ticarileştirerek ekonomik faydaya dönüştürmekte önemli bir rol oynamaktadır. Teknoloji Transfer Ofisleri ise patent başvuruları, ürün geliştirme ve sanayi projelerinin koordine edilmesinde üniversitelere destek sağlamaktadır. Bu yapılar, özellikle yenilikçi fikirlerin uygulamaya geçirilmesinde ve *start-up* kuruluşlarının desteklenmesinde kritik işlevlere sahiptir.

Araştırma ekosistemi açısından diğer bir önemli unsur ise **uluslararası iş birlikleridir**.

Özellikle Avrupa Birliği'nin Horizon Europe gibi fon programları, üniversitelerin uluslararası projelere katılımını artırmakta ve bu projeler aracılığıyla uluslararası bilimsel ağları güçlendirmektedir. Erasmus+ gibi değişim programları, üniversitelerde araştırmacı hareketliliğini desteklemekte ve akademisyenlerin uluslararası deneyim kazanmalarını sağlamaktadır. Uluslararası projelerden elde edilen tecrübeler, üniversitelerin kendi ekosistemlerini geliştirmelerine önemli katkılar sunmaktadır.

Araştırma ve Uygulama Merkezleri, belirli alanlarda uzmanlaşmış birimler olarak faaliyet göstermektedir. Bu merkezler, bilimsel araştırmalar yapmak, uygulamalı çalışmalar gerçekleştirmek, topluma hizmet sunmak ve sanayi ile iş birliği geliştirmek amacıyla kurulur. Bu kapsamda, sağlık alanında kanser ve diyabet araştırma merkezleri; mühendislik ve teknoloji alanında yenilenebilir enerji ve nanoteknoloji merkezleri; sosyal bilimlerde göç araştırma ve kadın çalışmaları merkezleri; çevre ve tarım alanında ise sürdürülebilir tarım ve iklim değişikliği araştırma merkezleri öne çıkan örneklerdir. Bu merkezler, toplumsal ve bilimsel gelişmelere katkı sağlamak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Türkiye'deki üniversitelerin araştırma ekosistemindeki parçalı yapısı araştırma yönetim süreçlerinde çeşitli zorluklara neden olabilmektedir. Birimler arasındaki **koordinasyon eksikliği**, **finansal kaynak yetersizliği**, **performans izleme sorunları** ve **bürokratik engeller**, araştırma ekosisteminin etkinliğini sınırlayan temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu sorunların üstesinden gelmek için Yükseköğretim Kurulu'nun "Araştırma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı" kapsamında belirlenen bazı araştırma üniversiteleri, **Araştırma Dekanlıkları** kurarak parçalı yapının getirdiği zorlukları gidermeye yönelik önemli adımlar atmıştır.

Bu tür yapılar, birimler arası koordinasyonu artırarak kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlamaktadır. Ayrıca, ulusal ve uluslararası fon kaynaklarından daha etkin bir şekilde

yararlanılması, paydaşlar arasındaki iş birliklerinin geliştirilmesi ve araştırma yönetimi süreçlerinin daha esnek hale getirilmesi gibi adımlarla araştırma yönetim süreci iyileştirilebilir. Bu gelişmeler hem üniversitelerin akademik başarılarını artıracak hem de toplumsal faydayı en üst düzeye çıkaracaktır.

2.2. Mevcut Yasal Altyapı ve 2547 Sayılı Kanun

Türkiye'de üniversitelerin araştırma faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesi, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve ilgili mevzuat aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu bölümde, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun üniversitelerdeki araştırma faaliyetlerine ilişkin hükümleri incelenecektir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, Türkiye'deki üniversitelerin yapısını, işleyişini, akademik kadrolarını ve eğitim-öğretim faaliyetlerini düzenleyen temel yasal metindir. Kanunun temel amacı, üniversitelerin bilimsel araştırma ve eğitim faaliyetlerini geliştirmek, bilimsel özerkliği sağlamak ve kaliteyi artırmaktır. Kanun, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren pek çok kez değişikliğe uğramış ve üniversitelerdeki araştırma faaliyetlerinin yönetimi, denetimi ve teşviki için çeşitli hükümet politikaları ve yasal düzenlemeler geliştirilmiştir.

2547 sayılı Kanun'un üniversitelerdeki araştırma faaliyetlerine ilişkin hükümleri, özellikle akademik personelin kadro ve görev tanımları, araştırma projelerinin desteklenmesi, akademik personelin araştırma faaliyetlerine katılımı ve üniversitelerin araştırma fonlarının yönetimi gibi konuları kapsamaktadır. 2547 sayılı Kanun'daki bu hükümler ve diğer ilgili mevzuat aşağıda detaylandırılmaktadır:

Bilimsel Araştırmalara Katkı:

Kanunun 4. maddesi, yükseköğretimin amaçları arasında yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmayı, bilgi ve teknoloji üretmeyi, bilimsel verileri yaymayı, ulusal kalkınmaya destek olmayı ve yurt içi ile yurt dışındaki kurumlarla iş birliği yapmayı düzenlemektedir. Ayrıca, yükseköğretim kurumlarının çağdaş uygarlığa ve evrensel gelişmeye katkıda bulunması hedeflenmektedir.

Kanunun 12. maddesi, yükseköğretim kurumlarının görevlerini detaylandırarak, kurumlara temel bir sorumluluk olarak **bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütme yükümlülüğünü** vermektedir. Bu madde, üniversitelerin asli görevleri arasında, ülkenin bilimsel ilerlemesini ilgilendiren konularda araştırmalar yapmasını, bu araştırmalardan elde edilen **bilimsel verileri yayın yoluyla yaymasını** ve sonuçlarını toplumun yararına sunmasını açıkça tanımlamaktadır.

Kanunun 14. maddesi ise bu görevlerin akademik organizasyonunu düzenler ve üniversite senatosunu, kurumun en üst akademik organı olarak tanımlamaktadır. Senato, üniversitenin eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetlerinin esasları hakkında kararlar almakla yetkilendirilmiştir. Bu yetki, 12. maddede belirtilen araştırma görevlerinin nasıl planlanacağı, yürütüleceği ve yönetileceğine dair kurumsal politikaların ve idari yapıların oluşturulmasına yasal zemin hazırlamaktadır.

Türkiye'deki Araştırma Dekanlıklarının kuruluş ve işleyişine ilişkin temel hususlar, genellikle senatolar tarafından çıkarılan yönergelerle düzenlenmektedir.

Akademik Kadrolara Yönelik Düzenlemeler:

Kanunun Beşinci Bölümü (md.22-md.35), öğretim elemanlarının görev, sorumluluk ve atamalarına dair düzenlemeleri içerir. Kanun öğretim elemanlarının görev faaliyetlerini sadece eğitim ile sınırlı tutmayıp **bilimsel araştırmalara katkı sağlamalarını da beklenen temel görev** olarak kabul etmektedir. Görev ve sorumluluklara yönelik bu düzenlemeler üniversitelerin araştırma yönetiminde kullanılan insan gücü ile doğrudan ilişkilidir.

Kanunun 38. maddesi: Öğretim elemanlarının, kamu kurum ve kuruluşlarında geçici olarak görevlendirilmesine imkan tanıyarak, araştırma ve inceleme faaliyetlerinin kamu ve diğer kurumlarla işbirliği içinde yürütülmesini sağlamaktadır.

Kanunun 39. maddesi: Öğretim elemanlarının yurtiçi ve yurtdışında bilimsel toplantılara katılımı ve araştırma yapmaları için izin ve görevlendirme esaslarını düzenleyerek, bilimsel araştırmalara uluslararası katkı sunmalarına imkan vermektedir.

Kanunun 40. maddesi: Üniversiteler arası ders verme, araştırma ve eğitim faaliyetlerinde görevlendirme düzenlemeleri ile öğretim elemanlarının bilgi ve deneyimlerini farklı kurumlarda paylaşmasını ve araştırma süreçlerine destek sağlamasını içermektedir.

Kanunun ek 46. maddesi: Uluslararası tanınırlığı olan nitelikli araştırmacıların Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında kısmi zamanlı olarak görevlendirilmesi, bu araştırmacıların bilimsel araştırma, Ar-Ge ve eğitim faaliyetlerine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Araştırma Fonları ve Kaynakları ile İlgili Düzenlemeler:

Kanunun 58. maddesi, araştırma fonları ve kaynaklarına ilişkin düzenlemeleri içermektedir. İlgili madde, yükseköğretim kurumlarının döner sermaye işletmeleri yoluyla elde ettikleri gelirlerin yönetimi, kullanımı ve tahsisine dair esasları belirlemektedir. İlgili maddeye göre döner sermaye işletmeleri, üniversitelerin araştırma projelerinin finansmanında kullanılabilir.

Kanunun ek 28. maddesi, yükseköğretim kurumları bütçelerinde bilimsel ve teknolojik araştırma hizmetleri için ayrılan ödeneklerin, proje özel hesaplarına aktarılması suretiyle kullanılması düzenlenmektedir.

Diğer İlgili Mevzuat:

6550 Sayılı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun, Türkiye'deki araştırma altyapılarının kurulması, geliştirilmesi, işletilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik düzenlemeleri kapsamaktadır. Kanun araştırma altyapılarının ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilir hale getirilmesini, bilimsel ve teknolojik araştırmaların desteklenmesini ve bu altyapıların daha etkin bir şekilde yönetilmesini hedeflemektedir.

Kanun, üniversitelerin araştırma altyapılarının geliştirilmesi ve desteklenmesi süreçlerinde aktif bir rol üstlenmelerine olanak tanıyarak bilimsel ve teknolojik kapasitelerini artırmaları için fırsat sağlar.

Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma Projeleri Hakkında Yönetmelik, yükseköğretim kurumlarında yürütülen bilimsel araştırma projelerinin değerlendirilmesi, desteklenmesi, yürütülmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektedir. Yönetmelik, araştırma yönetimi konusunda genel çerçeveyi sunmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu Ödül Yönetmeliği, YÖK tarafından verilecek Üstün Başarı Ödülleri'nin usul ve esaslarını belirlemektedir. Bu yönetmelik kapsamında, bireysel ve kurumsal düzeyde araştırma ve akademik başarılar teşvik edilmekte, böylece araştırma yönetimi süreçlerinin iyileştirilmesine katkı sağlanmaktadır.

2.3. Araştırma Yönetiminde Karşılaşılan Sorunlar

Türkiye'deki üniversitelerde araştırma yönetimi sürecinde karşılaşılan sorunlar, özellikle koordinasyon eksikliği, finansal kaynak yetersizliği ve performans izleme eksikliği gibi başlıklar altında incelenmektedir.

Bu sorunlar, üniversitelerin araştırma kapasitelerini ve etkinliklerini olumsuz yönde etkilemektedir. Aşağıda, bu sorunların detaylı açıklamaları ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Koordinasyon Eksikliği: Merkezileşmiş Bir Yönetim Yapısının Olmaması

Üniversitelerde araştırma süreçleri, genellikle araştırmadan sorumlu rektör yardımcısı koordinasyon ve denetiminde, Teknoloji Transfer Ofisleri (TTO), Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimleri, proje ofisleri ve araştırma-uygulama merkezleri gibi birbirinden bağımsız birimler tarafından yürütülmektedir. Ancak bu birimler arasında etkili bir koordinasyon mekanizmasının bulunmaması, kaynakların verimsiz kullanımına ve projelerin tekrarlanmasına neden olabilmektedir. Bilgi paylaşımı ve iletişim eksikliği, araştırma faaliyetlerinde bütüncül

bir stratejinin geliştirilmesini engellerken, farklı önceliklere ve çalışma yöntemlerine sahip birimler arasında uyumsuzluk yaratmaktadır.

Ayrıca, bürokratik süreçlerin karmaşıklığı, araştırma projelerinin hızlı ve etkin bir şekilde uygulanmasını zorlaştırarak üniversitelerdeki araştırma yönetiminin verimliliğini düşürmektedir.

Çözüm Önerisi: Üniversitelerde araştırma süreçlerine ilişkin birimlerin organizasyonel bir yapı olarak "Araştırma Dekanlıkları" çatısı altında bir araya gelmesi, verimlilik ve etkililiği artıracaktır. Araştırma Dekanlıkları, çatı bir yapı olarak üniversite içindeki araştırma faaliyetlerini merkezileştirerek tutarlı bir araştırma stratejisinin oluşturulmasına olanak sağlayacaktır. Dekanlık, birimler arasındaki koordinasyonu güçlendirerek kaynakların daha verimli kullanılmasını, iletişim süreçlerinin hızlanmasını, nihai proje yapımcılarının sürece daha hızlı katılımını sağlayacak ve üniversitenin araştırma önceliklerini daha etkili bir şekilde belirleyerek, stratejik planlarla projelerin üniversitenin önceliklerine uygun şekilde yönetilmesini temin edecektir.

Finansal Kaynak Yetersizliği: Fon bulma ve kaynak yönetimde yetersizlikler

Üniversitelerde araştırma projelerinin finansmanının yetersiz ve dengesiz dağılımı, araştırma faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini olumsuz şekilde etkilemektedir. Özellikle küçük ve yeni kurulmuş üniversiteler, araştırma projelerine ayırdıkları bütçelerin genellikle ihtiyaçları karşılamaktan uzak olmasından dolayı, yeterli finansal kaynağa sahip olamamaktadır. Bunun yanı sıra, TÜBİTAK, Avrupa Birliği projeleri veya özel sektörden fon sağlama konusunda yaşanan zorluklar, projelerin finansmanını daha da zorlaştırmaktadır. Kaynak dağılımındaki dengesizlikler de dikkat çekicidir; bazı alanlar (mühendislik, tıp gibi) daha fazla kaynak alırken, sosyal bilimler ve temel bilimler yetersiz kalabilmektedir.

Ayrıca, finansal kaynakların etkin bir şekilde kullanılmaması, bütçe planlamasındaki eksiklikler ve proje maliyetlerinin kontrol edilememesi gibi kaynak yönetimi sorunları da araştırma süreçlerini olumsuz etkilemektedir.

Çözüm Önerisi:

Üniversiteler, TÜBİTAK, Avrupa Birliği ve özel sektör projelerine daha fazla başvuruda bulunarak dış kaynakları artırabilir. Finansal kaynakların fakülteler ve bölümler arasında daha adil dağıtılması için kriterler geliştirilebilir. Proje yürütücülerine ve araştırmacılara bütçe yönetimi konusunda eğitimler verilerek, kaynakların daha etkin kullanılması sağlanabilir.

Mevcut organizasyon yapısına bir öneri olarak; Araştırma Dekanlıklarının bu süreçte sağlayabileceği katkılar şu şekilde sıralanabilir:

- Tüm araştırma projeleri için merkezi bir yönetim yapısı sağlayarak kaynakların daha dengeli dağıtılmasına yardımcı olacaktır. Üniversite genelindeki araştırma projelerinin finansmanının tek bir merkezden yönetilmesi, bütçe dağılımını daha tutarlı ve dengeli hale getirecektir. Bu da özellikle sosyal bilimler ve temel bilimler gibi daha az kaynak alan alanların daha fazla destek almasını sağlayacaktır.

Dekanlıklar aracılığı ile finansal kaynakların ve bütçelerin etkin kullanımını konusunda sürekli geri bildirim süreçleri oluşturularak araştırma birimlerinin performansı izlenebilir.

- Araştırma Dekanlıkları, araştırma birimlerinin fon başvurusu yaparken ortak bir strateji benimsemelerini teşvik ederek, dış kaynaklardan daha fazla fon sağlanmasına olanak tanıyabilir. Böylece araştırmaların sürdürülebilirliği artırılabilir.
- Araştırma Dekanlıkları, araştırma projelerinin bütçelerini daha etkin bir şekilde yönetebilmek için proje yürütücülerine eğitimler verebilir. Bu eğitimlerle, araştırmacılara bütçe hazırlama, harcama kontrolü ve finansal raporlama gibi konularda bilgi sağlanarak, kaynakların verimli kullanılması sağlanabilir. Bu tür eğitimler, finansal kaynakların daha etkin kullanılmasına ve maliyetlerin daha iyi kontrol edilmesine yardımcı olacaktır.
- Araştırma Dekanlıkları, finansal kaynakların fakülteler ve bölümler arasında daha adil ve şeffaf bir şekilde dağıtılabilmesi için belirli kriterler geliştirebilir.

Bu kriterler, araştırma alanlarının önceliklerini belirleyerek, hangi projelerin destekleneceğini objektif bir şekilde tespit edebilir. Ayrıca, araştırma alanlarındaki eşitsizliklerin giderilmesi ve tüm alanlara adil bir şekilde bütçe tahsisi sağlanması mümkün olabilir.

Performans İzleme Eksikliği: Araştırma çıktılarının düzenli izlenmemesi.

- Üniversitelerde araştırma projelerinin performansı düzenli olarak izlenmemekte ve değerlendirilememektedir. Bu durum, projelerin başarısını ölçmeyi ve iyileştirmeyi zorlaştırmaktadır. Araştırma projelerinin bilimsel, ekonomik ve sosyal etkilerinin düzenli olarak analiz edilmemesi, projelerin gerçek başarısını ölçmeyi güçleştirmektedir.
- Araştırma çıktılarına ilişkin verilerin sistematik olarak toplanmaması ve projelerin değerlendirilmesinde kullanılan kriterlerin yalnızca niceliksel göstergelere (yayın sayısı, patent sayısı gibi) odaklanması, niteliksel etkilerin göz ardı edilmesine yol açmaktadır.
- Araştırma projelerinin uygulama sürecinde ve sonrasında izlenmesini sağlayacak etkili mekanizmaların bulunmaması, projelerin hedeflerine ulaşp ulaşmadığını anlamayı engellemektedir.

Çözüm Önerisi:

Araştırma Dekanlıkları bünyesinde kurulacak İstatistik ve Metodoloji Ofisleri aracılığıyla, performans izleme ve değerlendirme sistemlerinin oluşturulması; veri tabanlarının kurulması ve akademik birimlerin araştırma performansının düzenli olarak analiz edilip raporlanması, performans takibi konusunda önemli bir katkı sağlayacaktır.

3. Uluslararası Örnekler ve Karşılaştırmalı İnceleme

(Prof. Dr. Zeki Bayramoğlu / Selçuk Üniversitesi - Doç. Dr. Zeynep Hıçdurmaz / Kütahya Dumlupınar Üniversitesi)

3.1. Amerika Birleşik Devletleri

ABD’de birçok araştırma yoğun üniversitede "Vice President for Research" ya da "Research Dean" pozisyonu bulunmaktadır. Bu yapılar, araştırma stratejilerinin geliştirilmesi, fon yönetimi, araştırma faaliyetlerinin izlenmesi ve iş birliği geliştirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Araştırma Dekanlığı modeli, merkezi yönetim ile kurumsal özerkliğin dengeli bir kombinasyonunu temsil etmektedir. Massachusetts Institute of Technology (MIT) ve Stanford Üniversitesi gibi önde gelen kurumlar, araştırma ekosistemi yaklaşımını benimseyerek, endüstri-akademi iş birliğini güçlendiren ve disiplinler arası araştırmayı teşvik eden yapılar geliştirmişlerdir. Bu kurumların araştırma yönetimi sistemleri, yapay zekâ destekli yönetim araçları, blok zincir tabanlı araştırma çıktısı takibi ve sanal gerçeklik laboratuvarları gibi yenilikçi teknolojik uygulamalarla desteklenmektedir. Amerikan modelinin en belirgin özelliği, girişimcilik odaklı araştırma programları ve risk sermayesi entegrasyonu ile karakterize edilen dinamik yapısıdır. Dünyada finansal teknolojiler (fintek) ve teknolojik *start up*’ların büyük çoğunluğu ABD’de ortaya çıkmaktadır.

Güçlü ve inovatif ekosistem üniversite araştırma alt yapısının finansal destekle patente ve ürüne dönüştüğü güzel bir örneğidir.

Beş büyük teknoloji devi (Big Tech) Amerika Birleşik Devletleri teknoloji şirketini ifade eder: Alphabet, Amazon, Apple, Meta ve Microsoft; bu şirketlerin ürünlerinin birçoğunu araştırma geliştirme süreçleri aşağıda kısaca Araştırma Dekanlıkları olarak incelediğimiz Stanford Üniversitesi, Massachusetts Institute of Technology (MIT) ve Harvard Üniversitesi gibi köklü üniversitelerde doğmuştur.

Amerikan üniversiteleri geleneksel olarak güçlü araştırma yönetimi yapılarını sürdürürken, "Araştırma Dekanlığı" modeli artan araştırma karmaşıklığı ve fon fırsatlarına yanıt olarak kritik bir liderlik rolü olarak ortaya çıkmıştır.

Araştırma Dekanlığı genellikle tüm akademik birimler genelinde araştırma stratejisi ve politika geliştirme misyonunu üstlenir. ABD Araştırma Dekanlığı modeli, güçlü merkezi liderlik ile esnek uygulama yapılarının birleşiminin önemini göstermektedir. Başarılı programlar, uyum ve akademik etik standartlarını yüksek tutarken stratejik vizyon, idari verimlilik ve araştırma topluluğuna güçlü destek ortak unsurlarını paylaşmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki üniversitelerin Araştırma Dekanlıkları, genellikle araştırma faaliyetlerini desteklemek ve yönetmek amacıyla çeşitli birimlerin entegrasyonunu sağlar. Bu birimler arasında laboratuvar güvenliği yönetimi, araştırma bilgi teknolojisi hizmetleri, ortak kullanım araştırma tesislerinin yönetimi ve yeniliklerin ticarileştirilmesi gibi alanlar bulunur. Örneğin, Northwestern Üniversitesi'nin Araştırma Ofisi, 18 birim aracılığıyla bu hizmetleri sunmakta ve 25 disiplinler arası araştırma enstitüsü ve merkezini yönetmektedir. Türkiye'de ise araştırma üniversiteleri, bilimsel disiplinler ile akademik birimler arasında güçlü bağlar kurarak, araştırma mükemmeliyetini hedeflemektedir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen araştırma üniversiteleri, ulusal ve uluslararası fonlama kuruluşları ve endüstriyel yapılarla iş birliği yaparak araştırma faaliyetlerini sürdürmektedir.

Karşılaştırmalı olarak bakıldığında, Amerikan Üniversitelerinin Araştırma Dekanlıkları daha merkezi ve bütünleşmiş bir yapıya sahipken, Türkiye'deki üniversitelerde araştırma yönetimi daha çok bağımsız araştırma merkezleri ve uygulama birimleri üzerinden yürütülmektedir. Amerikan modeli, araştırma faaliyetlerinin tek bir çatı altında toplanarak koordinasyonun artırılmasını sağlarken, Türk modeli disiplinler arası iş birliğini ve bağımsız araştırma kültürünü teşvik etmektedir.

En iyi uygulamalar açısından, Amerikan üniversitelerindeki merkezi araştırma ofisleri, araştırma süreçlerinin etkin yönetimi, kaynakların verimli kullanımı ve uyum süreçlerinin kolaylaştırılması gibi avantajlar sunmaktadır. Türkiye'de ise araştırma üniversitelerinin disiplinler arası araştırma merkezleri, farklı alanlardaki uzmanlıkların bir araya gelerek yenilikçi çözümler üretmesine olanak tanımaktadır. Sonuç olarak, her iki sistemin de kendine özgü avantajları bulunmaktadır. Türkiye'deki üniversiteler, Amerikan üniversitelerinin merkezi araştırma yönetimi modellerinden ilham alarak, kendi yapısal ve kültürel özelliklerine uygun entegrasyon stratejileri geliştirebilirler. Bu sayede, araştırma faaliyetlerinin etkinliği ve verimliliği artırılabilir.

Amerika araştırma yönetim modelinin temel özellikleri şunlardır:

- **Merkezi Yönetim:** Amerikan üniversiteleri, genellikle güçlü bir merkezi Araştırma Ofisi veya Araştırma Başkan Yardımcılığı ile yönetilir.

- **Geniş Fon Kaynakları:** Federal hükümet (ör. NSF, NIH), eyalet hükümetleri, özel sektör ve bağışçı kuruluşlardan geniş araştırma fonları sağlanır.
- **Disiplinler Arası Yaklaşım:** Araştırma merkezleri ve enstitüleri genellikle disiplinler arasıdır ve toplum odaklı sorunları çözmeyi hedefler.
- **Ticarileştirme ve İnovasyon:** Üniversiteler, patentleme, girişimcilik ve teknoloji transferi süreçlerini destekleyen birimler kurmuştur.
- **Avantajları:** İnovasyon odaklı oluşu ve araştırmanın ticari potansiyelinin etkin şekilde değerlendirilmesi.
- **Zorlukları:** Yoğun rekabet nedeniyle küçük ölçekli araştırmaların kaynak bulması zor olabilir.

3.1.1. Stanford Üniversitesi, ABD

İlgili Birim: Araştırmadan Sorumlu Rektör Yardımcısı ve Dekanı Ofisi (The Office of the Vice Provost and Dean of Research (VPDoR))

Kuruluş yılı: 2002

Web sayfası: <https://doresearch.stanford.edu>

İçindeki Birimler

- Sanayi Sözleşmeleri Ofisi (Industrial Contracts Office)
- Araştırma İdaresi Ofisi (Office of Research Administration)
- Araştırma Verisi Yönetişimi ve Gizliliği (Research Data Governance and Privacy)
- Eğitim ve STEM Outreach (Education and STEM Outreach)
- BT Stratejisi ve Hizmetleri (IT Strategy & Services)
- Teknoloji Lisanslama Ofisi (Office of Technology Licensing)
- Araştırma Uyum Ofisi (Research Compliance Office)
- Araştırma İttifakları İlişkileri (Research Alliance Relations)
- Araştırma Politikası ve Bütünlüğü (Research Policy and Integrity)
- Paylaşılan Araştırma Platformları (Shared Research Platforms)
- Stanford Araştırma Bilişimi (Stanford Research Computing)
- Stanford Araştırma Geliştirme Ofisi (Stanford Research Development Office)

Organizasyon

Stanford Üniversitesi Araştırma Başkan Yardımcılığı ve Araştırma Dekanlığı Ofisi (VPDoR), üniversitedeki araştırma faaliyetlerini desteklemek, yönlendirmek ve bu faaliyetlerin etik, yasal ve akademik standartlara uygun bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla

yapılandırılmıştır. Organizasyon, üniversitenin araştırma misyonunu güçlendirmek ve farklı disiplinlerdeki yenilikçi çalışmaları desteklemek için bir dizi birim ve ofisten oluşur:

- Başkan Yardımcısı ve Araştırma Dekanı
- Yardımcı Dekanlar ve Yönetim Birimleri
 - Araştırma Yönetimi ve Destek Ofisi (Office of Sponsored Research)
 - Uyum ve Politika Birimi (Research Compliance Office)
 - Araştırma İnisyatifleri ve Strateji Geliştirme
- Bağlı Araştırma Merkezleri ve Enstitüler
- Destekleyici Hizmetler ve İdari Yapı

Bu yapı, Stanford Üniversitesi'nin küresel düzeyde öncü araştırmalara ev sahipliği yapmasını ve disiplinler arası iş birliğini teşvik etmesini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Misyon ve Faaliyetler

- Gelişen bir araştırma ekosistemini kolaylaştırmak, beslemek ve korumak için rehberlik ve destek sağlamak.
- Disiplinler arası araştırma ve inovasyonu teşvik etmek ve kolaylaştırmak
- Stanford'un araştırma topluluğunun kamu güvenini kazanmasını ve sürdürmesini sağlamak
- Dürüstlük ve operasyonel mükemmellik kültürünü sürdürmek.

3.1.2. Harvard Üniversitesi, ABD

İlgili Birim: Araştırmadan Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisi (Office of the Vice Provost for Research)

Kuruluş yılı: 2001

Web sayfası: <https://research.harvard.edu>

Organizasyon

Office of the Vice Provost for Research (OVPR), araştırmadan sorumlu rektör yardımcısı ile birlikte 21 personeli ile üniversitenin araştırma politikalarını belirler ve araştırma stratejilerini koordine eder.

Misyon ve Faaliyetler

- Araştırma Stratejisi ve Politikalarının Belirlenmesi
- Araştırma Kaynaklarının Yönetimi
- Etik ve Uyum Yönetimi
- Araştırma Altyapısının Desteklenmesi
- Araştırma İnovasyonu ve Teknoloji Transferi

- Disiplinler Arası Araştırma Teşvikleri
- Araştırma İleri Düzey Eğitim ve Destek
- Uluslararası Araştırma İlişkileri
- Araştırma Performansının İzlenmesi ve Değerlendirilmesi
- Araştırma Altyapısının Geliştirilmesi ve İleriye Taşınması
- Fakültelelere Destek ve Yönetim

Üniversitenin araştırma faaliyetleri ve finansal durumu hakkında genel bilgilere aşağıdaki kaynaklardan ulaşılabilir: <https://odr.harvard.edu/annual-reports>

- Harvard Üniversitesi Finansal Raporları: Üniversitenin mali durumu ve finansal sonuçları hakkında detaylı bilgiler sunar.
- FAS Araştırma İdaresi Yıllık Raporu: Fen ve Fen Bilimleri Fakültesi'nin araştırma faaliyetleri ve başarıları hakkında bilgi sağlar.
- Kurumsal Araştırma ve Analiz Ofisi (OIRA) Veri Kitapçığı: Üniversitenin öğrenci, fakülte ve personel verileri gibi istatistiksel bilgilere erişim imkânı sunar.

3.1.3 Massachusetts Institute of Technology (MIT), ABD

İlgili Birim: Araştırmadan Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisi (Office of the Vice President for Research)

Kuruluş yılı: 2004

Web sayfası: <https://research.mit.edu>

Organizasyon

Ana Birimler ve Ofisler şu şekildedir:

- Araştırma ve Proje İdaresi Hizmetleri (Research Administration Services-RAS)
- Stratejik İttifaklar ve Teknoloji Transferi Ofisi (Office of Strategic Alliances and Technology Transfer- OSATT)
- Araştırma Geliştirme (Research Development)
- Araştırma Bilgisayarları ve Veri Ofisi (Office of Research Computing and Data)
- Araştırma İletişimi (Research Communications)
- Araştırma İnovasyon ve Girişimcilik Ofisi (Office of Innovation and Entrepreneurship)
- Araştırma Güvenliği ve Uygunluk Ofisi (Office of Research Safety and Compliance)
- Post-doktora Hizmetleri (Postdoctoral Services)
- Uluslararası Akademisyenler Ofisi (International Scholars Office)

Misyon ve Faaliyetler

MIT'nin araştırma altyapısını yönetir ve araştırma stratejileri oluşturur. Araştırma projeleri için finansman ve kaynakları yönetir.

Araştırmacıların endüstriyel, kamu ve özel sektörle olan iş birliklerini destekler. Araştırma politikaları geliştirir ve araştırma etiği ile ilgili standartları belirler.

MIT'nin Araştırma Başkan Yardımcısı Ofisi (Office of the Vice President for Research-OVPR), Üniversitenin araştırma stratejilerini belirleyen ve uygulayan merkezi bir birimdir. Bu ofisin yıllık raporları, araştırma yönetimi, uyum ve gelişim konularındaki önemli gelişmeleri ve başarıları içermektedir.

3.1.4 Princeton Üniversitesi, ABD

İlgili Birim: Araştırma Dekanlığı (Office of the Dean for Research)

Kuruluş yılı: 2006

Web sayfası: <https://research.princeton.edu/about-us>

Organizasyon

Princeton Üniversitesi Araştırma Dekanlığı (Office of the Dean for Research), üniversitenin araştırma faaliyetlerini desteklemek, geliştirmek ve yönlendirmek için stratejik bir organizasyon yapısına sahiptir. Bu yapı, farklı seviyelerde akademik ve idari birimleri bir araya getirerek disiplinler arası iş birliğini teşvik eder ve üniversitenin araştırma mükemmeliyetini sürdürmesini sağlar.

Misyon ve Faaliyetler

- Araştırmacıların araştırma fonları için etkili şekilde rekabet etmelerine ve yeni ortaklıklar kurmasına yardımcı olmak
- Yenilikçilik ve yeni fikirlerin araştırılması için kaynak sağlamak
- Princeton tarafından üretilen buluşların topluma yararlı hale getirilmesini sağlamak ve üniversitenin fikri mülkiyet haklarını korumak
- Üniversitenin politikalarını belirleyip, araştırma gündemini şekillendirmek
- Araştırmaların etik kurallarına ve kanunlara uygun şekilde yürütülmesini sağlamak

3.1.5 Kaliforniya, Berkeley Üniversitesi, ABD

İlgili Birim: Araştırmadan Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisi (Office of the Vice Chancellor for Research)

Kuruluş yılı: 1997

Web sayfası: <https://vcresearch.berkeley.edu>

Organizasyon

Berkeley Üniversitesi'nin Araştırmadan Sorumlu Rektör Yardımcılığı (VCR) Ofisi, üniversitenin araştırma faaliyetlerini koordine etmek, desteklemek ve geliştirmek üzere yapılandırılmıştır. Bu ofis, araştırma stratejilerinin belirlenmesi, fon kaynaklarının yönetimi ve akademik inovasyonun teşvik edilmesi gibi kritik görevleri üstlenir.

Misyon ve Faaliyetler

- Araştırma Politikalarının Geliştirilmesi ve Uygulanması: Üniversitenin araştırma politikalarını belirler, araştırma etiği ve güvenliğiyle ilgili standartları yönetir.
- Araştırma Finansmanı ve Destek: Araştırma fonları, hibe başvuruları ve üniversitenin dış finansmanla ilgili süreçlerini yönetir.
- Araştırma Altyapısının Geliştirilmesi: Laboratuvarlar, araştırma merkezleri ve diğer altyapılarla ilgili yönetim süreçlerini organize eder.
- Araştırma Alanlarında İnovasyon: Teknoloji transferi, girişimcilik ve yenilikçilik alanlarında çalışmalar yapar.
- Toplumsal Katkı: Araştırmaların topluma ve çevreye katkısını artırmaya yönelik projeler geliştirir.

3.1.6 Boston University, ABD

İlgili Birim: Araştırma Ofisi (Office of Research)

Web sayfası: <https://www.bu.edu/research/>

İçindeki Birimler:

- İş birliği ve Ortaklık
- Sanayi Katılımı
- Disiplinlerarası Biyomedikal Araştırma Ofisi
- Teknoloji Geliştirme
- Etik ve Uyumluluk
- Araştırma uyumluluğu
- Finansman ve Hibeler
- Araştırma Geliştirme
- Sponsorlu Programlar

Organizasyon

Araştırmadan sorumlu rektör yardımcısı tarafından yönetilmektedir.

Misyon ve Faaliyetler

- Araştırma Ofisi, araştırma destek ofisleri ve raporlama merkezleri arasında gözetim ve koordinasyon sağlayarak, Boston Üniversitesindeki araştırmancının tüm yönlerini destekler.
- Araştırmancının sorunsuz bir şekilde yürütülmesini sağlayan birçok ofisten, toplumun en büyük zorluklarını çözmek için çalışan üniversite çapındaki merkezlere kadar Boston Üniversitesinde yapılan araştırmaları denetler.
- Üniversiteyi hükümet, sanayi ve vakıflardaki kilit paydaşlara karşı temsil eder.
- Araştırmayı kolaylaştırmak ve yönetmek için politika ve prosedürler geliştirir ve uygular.

3.1.7 Purdue University, ABD

İlgili Birim: Office of Research

Web sayfası: <https://www.purdue.edu/research/oevprp/>

İçindeki Birimler

- Hibe yazımı
- Finansman
- Araştırmacı Eğitimi
- Araştırma Pazarlama ve İletişimi
- Araştırma Yönetiminde Mükemmeliyet

Organizasyon

Araştırmadan sorumlu rektör yardımcısı tarafından yönetilmektedir.

Misyon ve Faaliyetler

- Purdue Araştırma Ofisi, yaşamı değiştiren araştırmaları teşvik eder ve toplumun önemli ihtiyaçlarına yaratıcı çözümler getirilmesine olanak tanır.
- Araştırma Ofisi, geleneksel akademik sınırların ötesindeki araştırmacıları ve kaynakları bir araya getirerek ve keşif ve toplumsal etkiyi artırmak için çalışmalarına rehberlik ve destek sağlayarak Purdue liderliğindeki araştırmaları katalize eder.
- Araştırma Ofisi, Purdue Üniversitesi'nin önde gelen disiplinler arası enstitülerini, tesislerini ve araştırma merkezlerini yönetir.
- Discovery Park Bölgesi'nde birçok büyük ölçekli disiplinler arası araştırma tesisi bulunmaktadır. Bu tesisler, kampüs genelindeki çok disiplinli grupların bir araya gelerek büyük zorlukları ve fırsatları ele almasına olanak tanıyan kampüs araştırma altyapısının bir uzantısıdır. Özel enstrümantasyon, ekipman ve tesisler Purdue

Üniversitesi'nin araştırma çekirdeklerini oluşturur ve fakülte ve ortak araştırmacıların kullanımına açıktır.

Araştırma Ofisi aynı zamanda kullanıcılara ekipman, veri analizi ve yorumlanması konularında da yardım sunar.

3.1.8 Duke University, ABD

İlgili Birim: Office for Research and Innovation

Web sayfası: <https://research.duke.edu/>

İçindeki Birimler

- Veri ve bilgi işlem
- Araştırma yönetimi
- Araştırma geliştirme
- Çeviri ve ticarileştirme
- Araştırma kalitesi ve dürüstlüğü

Organizasyon

Araştırma ve inovasyondan sorumlu rektör yardımcısı tarafından yönetilmektedir.

Misyon ve Faaliyetler

Araştırma faaliyetlerini desteklemek üzere uzmanlaşmış ofislerle araştırmacılara destek sunmaktadır.

3.1.9 Washington State University, ABD

İlgili Birim: Office of Research

Web sayfası: <https://research.wsu.edu/>

Organizasyon

Araştırmadan sorumlu rektör yardımcısı tarafından yönetilmektedir.

Misyon ve Faaliyetler

- Araştırma Ofisi, altı ana ofis ve çok sayıda destekleyici laboratuvar, merkez ve enstitüden oluşmaktadır. Her ofis, araştırma desteğinin farklı yönlerinde özel uzmanlık sağlamaktadır.
- Araştırma önerisi geliştirme, araştırma bütçesi planlama, finansman bulma, ticarileştirme ve araştırma projelerinin yönetimi gibi konularda destek sunulmaktadır.

3.2. Avrupa Birliği

Avrupa'daki önde gelen üniversiteler, araştırma yönetimini merkezi bir yapıya bağlı olarak yürütmektedir. Örneğin, Almanya'da üniversitelerin çoğunda Araştırma Dekanlığı, araştırma

bütçesinin yönetimi, iş birliklerinin oluşturulması ve araştırma projelerinin teşvik edilmesinde etkindir.

Avrupa'daki araştırma yönetimi modeli, Bologna süreciyle uyumlu ve Avrupa Birliği araştırma fonlarıyla entegre bir yapı sergilemektedir. Oxford Üniversitesi ve ETH Zürih gibi köklü kurumlar, geleneksel akademik mükemmeliyeti çağdaş inovasyon yaklaşımlarıyla birleştiren özgün modeller geliştirmişlerdir. Avrupa modelinin ayırt edici özelliği, toplumsal etki odaklı araştırma yaklaşımı ve sürdürülebilirlik prensiplerine verilen önemdir. Yeşil araştırma kampüsleri, toplum katılımlı araştırma projeleri ve karbon-nötr araştırma altyapıları, Avrupa kurumlarının öncülük ettiği yenilikçi uygulamalar arasında yer almaktadır.

Avrupa'daki önde gelen üniversitelerin araştırma yönetim modelleri, genellikle merkezi ve üniversiteler arası yapılar üzerine kuruludur. Bu üniversiteler, araştırma faaliyetlerini desteklemek ve yönetmek için çeşitli birimler ve merkezler oluşturmuşlardır.

Örneğin, Avrupa Araştırma Üniversiteleri Birliği (LERU) üyesi üniversiteler, araştırma ve yenilik faaliyetlerini entegre bir şekilde yürüterek, eğitim, araştırma, yenilik ve topluma hizmet misyonlarını bir arada gerçekleştirmektedirler.

Avrupa'daki üniversitelerin araştırma yönetim modelinin temel özellikleri şunlardır:

- **Çerçeve Programları:** Avrupa Birliği'nin Ufuk Avrupa gibi programlarıyla üniversiteler arasında yüksek iş birliği sağlanır.
- **Merkezi ve Yerel Yaklaşımlar:** Çoğu üniversite merkezi araştırma yönetim ofislerine sahiptir; ancak ulusal hükümetler ve bölgesel otoriteler araştırma stratejilerinde önemli rol oynar.
- **Toplum Odaklı Araştırmalar:** Avrupa üniversiteleri, sürdürülebilir kalkınma hedefleri ve sosyal sorunlara odaklanır.
- **Ağlar ve İş Birlikleri:** Üniversiteler, Avrupa Araştırma Üniversiteleri Birliği (LERU) gibi ağlarla desteklenir.
- **Avantajları:** Ortak projeler ve uluslararası işbirliklerinin yüksek düzeyde olması ve kamu yararını hedefleyen projelere öncelik verilmesi.

Dünyanın en büyük sivil Ar-Ge fonu olma özelliğini taşıyan Ufuk Avrupa (Horizon Projects) fonu yaklaşık 90 milyar Euro büyüklüğe sahiptir. Diğer yandan Green Deal olarak adlandırılan sınırdaki karbon mekanizması ile AB sadece üye ülkelerin değil ticaret yaptığı AB dışındaki ülkelerin sanayisinin yeşil dönüşümü için regülasyonlar getirmektedir.

- **Zorlukları:** Fon kaynaklarının yoğun bürokrasi ile dağıtılması, araştırmacılar için zorluk yaratabilir.

3.2.2 ETH Zürich, İsviçre

İlgili Birim: Araştırmadan Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisi (Office of the Vice President for Research)

Kuruluş yılı: 2006

Web sayfası: <https://ethz.ch/en/the-eth-zurich/organisation/staff-units/stab-forschung.html>

İçindeki Birimler

- Araştırma Ofisi (Office of Research)
- Araştırma İnisyatifleri ve Altyapıları Departmanı (Department Research Initiatives and Infrastructures)
- Bilimsel Bütünlük ve Araştırma Etikleri Departmanı (Department Scientific Integrity and Research Ethics)
- Hibe Ofisi (Department Grants Office)

Organizasyon

Araştırmadan Sorumlu Rektör Yardımcısı'nın sorumluluğunda olan ana birimler şunlardır:

- Araştırma Ofisi (Office of Research)
- Araştırma İnisyatifleri ve Altyapıları Departmanı (Department Research Initiatives and Infrastructures)
- Bilimsel Bütünlük ve Araştırma Etikleri Departmanı (Department Scientific Integrity and Research Ethics)
- Hibe Ofisi (Department Grants Office)

Misyon ve Faaliyetler

- **Araştırma Stratejilerinin Geliştirilmesi:** Üniversitenin araştırma önceliklerini belirler ve bu doğrultuda stratejik planlar oluşturur.
- **Araştırma Politikalarının Belirlenmesi:** Araştırma süreçlerini yönlendiren politikaları oluşturur ve günceller.
- **Araştırma Fonlarının Yönetimi:** Araştırma projeleri için gerekli finansmanı sağlar ve kaynakların etkin kullanımını denetler.
- **İç ve Dış İlişkilerin Koordinasyonu:** Diğer akademik kurumlar, endüstri ve kamu kuruluşlarıyla iş birliklerini teşvik eder ve yönetir.

- Araştırma Altyapısının Desteklenmesi: Araştırma faaliyetlerini destekleyen tesislerin ve kaynakların geliştirilmesine katkı sağlar.
- Araştırma Performansının İzlenmesi: Araştırma çıktılarının kalitesini ve etkisini değerlendirir, iyileştirme alanlarını belirler.

3.2.3 Technical University of Munich, Almanya

Birimin Adı: Araştırma ve Yenilikçilik Ofisi (Office for Research and Innovation)

Web Sitesi: <https://www.forte.tum.de/en/forte/homepage/>

Organizasyon

Rektör yardımcısına bağlı çalışmaktadır.

Misyon ve Faaliyetler

- Strateji, Araştırma ve Genç Akademisyenler Bölümü, Üniversitenin araştırma stratejisini geliştirmeyi amaçlayan önlemlerin geliştirilmesinden sorumludur ve üniversite içi araştırmacılara araştırma fonlaması, genç araştırmacılar için kariyer geliştirme programları ve bilgi transferi gibi konularda danışmanlık yapmaktadır.
- Üniversite Yönetim Kuruluna Üniversitenin stratejik konumlandırılması ve bir bütün olarak geliştirilmesi konusunda tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu bağlamda, pozisyon ve karar belgeleri hazırlar ve birçok durumda ilgili düzenleyici mekanizmaları ve yapıları geliştirerek stratejik kararların uygulanmasını gerçekleştirmektedir. Ayrıca, LMU'daki öğretmenler ve araştırmacılar için çalışma koşullarını ve kariyer beklentilerini iyileştirmek üzere tasarlanmış programlar ve yapılar geliştirmektedir.
- Özellikle araştırmacılara yönelik hizmetler arasında; araştırma projelerinin finansmanı ve kariyer gelişimi, araştırma bulgularının ticari kullanımı ve yan girişimlerin oluşturulması veya endüstri iş birliği projelerinin başlatılması için başvurularla ilgili tavsiyeler ve destekler yer almaktadır. Ayrıca doktora programları hakkında kapsamlı danışmanlık hizmetleri de sunmaktadır.
- Bireysel danışmanlığın yanı sıra, portföyümüzde yer alan birçok konu hakkında, fonlama planları ve kuruluşları hakkında güncel bilgilerin sunulduğu, deneyimli ve başarılı hibe başvuru sahiplerinin kişisel hesap ve ipuçları sunduğu, LMU'nun araştırmacılar için özel olarak oluşturduğu destek mekanizmalarının vurgulandığı etkinlikler düzenlenmektedir.

3.3. Asya

Japonya ve Güney Kore gibi ülkelerde araştırma yönetim birimleri, sanayi ile iş birliğini teşvik etmekte, patent başvuruları ve teknoloji transferinde önemli bir yapı olarak yer almaktadır.

Asya'daki önde gelen üniversitelerin Araştırma Dekanlıkları, genellikle disiplinler arası yapılarla araştırma faaliyetlerini desteklemektedir. Örneğin, Singapur Ulusal Üniversitesi (NUS), araştırma faaliyetlerini koordine eden bir Araştırma ve Teknoloji Başkan Yardımcılığı ofisine sahiptir. Bu ofis, üniversitenin araştırma stratejilerini belirler, araştırma merkezlerini denetler ve endüstri ile iş birliklerini teşvik eder. Benzer şekilde, Çin'deki Tsinghua Üniversitesi, araştırma yönetimini merkezi bir yapı altında toplar ve çeşitli araştırma enstitüleri ile laboratuvarları koordine eder.

Bu yapı, üniversitenin araştırma kapasitesini artırmak ve uluslararası iş birliklerini geliştirmek amacıyla tasarlanmıştır. Japonya ve Güney Kore gibi ülkelerde araştırma yönetim birimleri, sanayi ile iş birliğini teşvik etmekte, patent başvuruları ve teknoloji transferinde önemli bir yapı olarak yer almaktadır. Asya modeli, hızlı karar alma mekanizmaları ve güçlü devlet-üniversite iş birliği ile karakterize edilmektedir. Tsinghua Üniversitesi ve Nanyang Teknoloji Üniversitesi gibi kurumlar, ulusal inovasyon stratejileriyle entegre, teknoloji odaklı araştırma yaklaşımları benimsemişlerdir.

Asya'daki Araştırma Dekanlıkları, 5G/6G araştırma altyapıları, robot asistanlı laboratuvarlar ve yapay zekâ destekli araştırma planlaması gibi ileri teknoloji uygulamalarıyla öne çıkmaktadır. Bu bölgedeki kurumların kültürel değerlerle entegre yönetim yaklaşımı, geleneksel Asya değerleriyle modern araştırma yönetimi prensiplerinin başarılı bir sentezini sunmaktadır.

Asya araştırma yönetim modelinin temel özellikleri şunlardır:

- **Hızlı Gelişim:** Çin, Japonya, Güney Kore ve Singapur gibi ülkelerdeki üniversiteler, ulusal politikalarla desteklenerek hızla gelişmiştir.
- **Merkezi ve Devlet Destekli Yaklaşım:** Araştırma politikaları, genellikle devlet tarafından belirlenir ve üniversiteler merkezi stratejilere uygun hareket eder.
- **Uygulamalı Araştırmalar:** Endüstriyel iş birlikleri güçlüdür, teknoloji ve mühendislik odaklı projelere öncelik verilir.
- **Uluslararası Rekabet:** Üniversiteler, uluslararası sıralamalarda yer almak için stratejik yatırımlar yapar.
- **Avantajları:** Devlet destekli büyük bütçeler ve teknoloji ve mühendislik alanlarında liderlik.

- **Zorlukları:** Bazı durumlarda akademik özgürlüklerin sınırlı olması. Çin'deki üniversiteler baz alınabilir.

3.3.1 Singapur Ulusal Üniversitesi, Singapur

İlgili Birim: Rektör Yardımcısı Ofisi (Araştırma ve Teknoloji) (Office of the Deputy President (Research and Technology))

Kuruluş yılı: 2008

Web sayfası: <https://www.nus.edu.sg/research/odprt-home>

İçindeki Birimler

- Araştırma Ofisi (Research Office)
- İnovasyon ve Girişimcilik Ofisi (Innovation and Enterprise Office)
- Biyomedikal Bilimler Araştırma Ofisi (Biomedical Sciences Research Office)
- Sürdürülebilirlik ve Dayanıklılık Ofisi (Sustainability and Resilience Office)
- İnsan ve Toplum Araştırmaları

Organizasyon

Araştırma ve Teknolojiden Sorumlu Rektör Yardımcısına bağlı çalışır.

Misyon ve Faaliyetler

- Araştırma Uygunluğu ve Bütünlüğü: Üniversitenin araştırma faaliyetlerinin etik ve yasal gerekliliklere uygunluğunu denetler.
- Hibe Yönetimi: Araştırma projeleri için finansman kaynaklarını yönetir ve araştırmacılara destek sağlar.
- Stratejik Girişimler ve İttifaklar: Araştırma alanında stratejik ortaklıklar ve işbirlikleri geliştirir.
- Sanayi İlişkileri ve Ortaklıklar: Endüstri ile iş birlikleri kurar ve araştırma projelerini destekler.
- Araştırma İletişimi ve Tanıtımı: Üniversitenin araştırma çıktılarının tanıtımını yapar ve iletişimini sağlar.
- Kurumsal Hayvan Bakımı ve Kullanımı Komitesi (IACUC): Hayvan deneylerinin etik ve yasal gerekliliklere uygunluğunu denetler.
- Kurumsal İnceleme Kurulu (IRB): İnsan denekleriyle yapılan araştırmaların etik onayını verir.

3.3.2 Hong Kong Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Çin

İlgili Birim: Araştırma ve Geliştirmeden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Office of the Vice-President for Research and Development)

Kuruluş yılı: 1991

Web sayfası: <https://vprd.hkust.edu.hk/about-us>

İçindeki Birimler

- Araştırma Ofisi (Research Office)
- Lisansüstü Çalışmalar Ofisi (Office of Postgraduate Studies)
- Araştırma Enstitüleri ve Merkezleri (Research Institutes and Centers)
- Merkezi Araştırma Tesisleri (Central Research Facilities)
- HKUST Ar-Ge Şirketi Ltd. (HKUST R and D Corporation Limited)
- Girişimcilik Merkezi (Entrepreneurship Center)
- Bilgi Transfer Ofisi (Office of Knowledge Transfer)

Organizasyon

Hong Kong Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nin (HKUST) Araştırma ve Geliştirmeden Sorumlu Başkan Yardımcısı Ofisi (Office of the Vice-President for Research and Development), üniversitenin araştırma ve bilgi transferi stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanmasından sorumludur. Bu ofis, çeşitli birimler aracılığıyla üniversitenin araştırma faaliyetlerini destekler ve koordine eder.

Misyon ve Faaliyetler

- Araştırma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması: Üniversitenin araştırma yönelimlerini belirlemek ve bu doğrultuda fakülteler arası iş birliklerini teşvik etmek.
- Araştırma Altyapısının Oluşturulması: Kritik ve yenilikçi araştırmaları desteklemek amacıyla gerekli altyapıyı kurmak ve sürdürmek.
- Bilgi Transferi ve Girişimcilik: Üniversitenin araştırma çıktılarının ticarileştirilmesini sağlamak, endüstri ile iş birliklerini geliştirmek ve girişimcilik faaliyetlerini desteklemek.
- Araştırma Politikaları ve Uyum: Araştırma politikalarını oluşturmak, araştırma bütünlüğünü sağlamak ve ilgili yasal düzenlemelere uyumu denetlemek.

3.3.3 Kral Abdülaziz Üniversitesi, Suudi Arabistan

İlgili Birim: Bilimsel Araştırma Dekanlığı (Deanship of Scientific Research)

Kuruluş yılı: 1984

Web sayfası: <https://dsr.kau.edu.sa/>

İçindeki Birimler

- Teknik İşler Birimi

- Elektronik Destek Birimi
- Araştırmacı Hizmetleri Birimi
- İdari İletişim Birimi
- Halkla İlişkiler Birimi
- Mali İşler Birimi
- Araştırma Mükemmellik Ödülleri Birimi
- Sözleşmeler Birimi
- Proje Tamamlama Birimi
- Koruma ve Arşivleme Birimi

Organizasyon

- Araştırma Grupları Başkan Yardımcılığı
- Araştırma Başkan Yardımcılığı
- Kadınlar Araştırma Başkan Yardımcılığı

Misyon ve Faaliyetler

- Araştırma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması: Üniversitenin genel araştırma stratejilerini belirler ve bu stratejileri hayata geçirmek için çeşitli programlar ve projeler geliştirir.
- Araştırma Projelerinin Desteklenmesi: Öğretim üyeleri ve araştırmacılar için iç ve dış finansman kaynakları sunar, araştırma projelerinin finansmanını sağlamak için çeşitli fon programları organize eder.
- Araştırma ve İş Birlikleri: Ulusal ve uluslararası araştırma kuruluşları ve endüstrilerle iş birliklerini geliştirir. Üniversitenin araştırma gücünü artırmak amacıyla farklı disiplinler arasında iş birliklerini teşvik eder.
- Bilimsel Yayınların Teşvik Edilmesi: Araştırma sonuçlarının yayımlanmasını teşvik eder ve bilimsel dergilere, konferanslara katılımı destekler.
- Araştırma Eğitimi ve Mentorluk: Genç araştırmacılara ve öğrencilere mentorluk sağlamak ve araştırma becerilerini geliştirmek amacıyla çeşitli eğitim programları düzenler.
- Araştırma Altyapısının Geliştirilmesi: Araştırma altyapısının modernizasyonu ve güçlendirilmesi için stratejik planlar oluşturur, laboratuvar ve diğer araştırma tesislerinin sağlıklı işleyişini sağlar.

- Araştırma Politikaları ve Etik Standartların Belirlenmesi: Araştırma süreçlerinin etik standartlara uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi için yönergeler geliştirir ve araştırma politikalarını oluşturur.
- Araştırma Değerlendirmesi ve Performans İzleme: Araştırma projelerinin ve çıktılarının değerlendirilmesi, kalite kontrolü ve etkisinin izlenmesi konusunda çalışır.

3.3.4 Hong-Kong Politeknik Üniversitesi, Çin

İlgili Birim: Araştırma ve Yenilikçilik Ofisi

Web sayfası: <https://www.polyu.edu.hk/rio/about-rio/our-role/>

İçindeki Birimler

- Araştırma Stratejisi Ekibi
- Yonsei Araştırma Tesisleri Merkezi
- Disiplinlerarası ekip

Misyon ve Faaliyetler

Hong Kong Politeknik Üniversitesi'nde Araştırma ve Yenilikçilik Ofisi yer almaktadır. Hong Kong Politeknik Üniversitesi disiplinler arası araştırmalarda mükemmeliyetçilik hususunu merkeze almaktadır. Bu amaçla küresel zorlukları yenilikçilikle ele alır. Üniversitede geleceğe dönük bir departman olan Araştırma ve Yenilikçilik Ofisi (RIO), PolyU topluluğu içinde araştırma girişimlerini kolaylaştırmak ve üniversiteler, sanayi, hükümetler, ulusüstü kuruluşlar ve halk arasında ortaklıkları teşvik etmek için kapsamlı destek sağlayarak Üniversitenin teknoloji gelişimini ve ilerlemelerini topluma fayda sağlayacak şekilde ilerletmeyi hedeflemektedir.

Araştırma ve Yenilikçilik Ofisi'nin rolleri ise şu şekilde tanımlanmıştır:

- Hem dahili hem de harici olarak fon başvurusu da dahil olmak üzere araştırma çabalarını kolaylaştırmak için kapsamlı destek sağlamak,
- Küresel zorluklara ortak yanıtlar sağlamak için disiplinler arası çeviri araştırmalarını teşvik etmek,
- Yüksek etkili araştırma ortaklıklarını teşvik etmek için Üniversitedeki uzmanları sektör temsilcileriyle bir araya getirmek,
- Üniversite, sanayi ve hükümet iş birliğini teşvik etmek için stratejik platformlar kurmak,
- Disiplinler arası araştırma çalışmalarını kolaylaştıran idari destek,
- Geniş araştırma kaynaklarıyla donatılmış fiziksel tesislerin temini.

3.4 Kanada

3.4.1 Toronto Üniversitesi, Kanada

İlgili Birim: Araştırma, Yenilikçilik ve Stratejik Girişimlerden Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisi

Web sayfası: <https://research.utoronto.ca/about-vpri/organizational-structure>

İçindeki Birimler

- Araştırma Hizmetleri Ofisi
- Yenilikler, Ortaklıklar ve Girişimcilik Ofisi
- Araştırma Gözetim ve Uyumluluk Ofisi
- Kurumsal Stratejik Girişimler
- Araştırma ve Yenilik Ofisi

Organizasyon

Üniversitenin araştırma faaliyetleri Araştırma, Yenilikçilik ve Stratejik Girişimlerden sorumlu Rektör yardımcısına bağlı olarak yürütülmektedir.

3.4.2 Ottawa Üniversitesi, Kanada

İlgili Birim: Araştırma ve Yenilikten Sorumlu Rektör Yardımcılığı Ofisi

Web sayfası: <https://www.uottawa.ca/research-innovation/services>

Organizasyon

Araştırma faaliyetleri, Rektör Yardımcısına bağlanmış olup, Araştırma ve Yenilikten Sorumlu Rektör Yardımcılığı Ofisi altında organize olmuştur.

3.4.3 McGill Üniversitesi, Kanada

İlgili Birim: Araştırma ve Yenilikçilik Rektör Yardımcısı Ofisi

Web sayfası: <https://www.mcgill.ca/research/about>

Organizasyon

Araştırma faaliyetleri Araştırma ve Yenilikten Sorumlu Rektör Yardımcısına bağlıdır. Araştırma ve Yenilikçilik Rektör Yardımcısı Ofisi, tüm Araştırma-Geliştirme gruplarına merkezi hizmetler sağlar ve Araştırma-Geliştirme günlük işleyişinden sorumludur.

Bu hizmetler arasında finans, insan kaynakları, idari destek ve iç ve dış paydaşlarla iletişim yer alır.

3.4.4 Waterloo Üniversitesi, Kanada

İlgili Birim: Araştırma ve Uluslararası Rektör Yardımcısı Ofisi

Web sayfası: <https://uwaterloo.ca/vice-president-research-international/about>

Misyon ve Faaliyetler

Üniversitede Araştırma ve Uluslararası Rektör Yardımcısı Ofisi bulunmaktadır. Ofis, Üniversitenin misyonunu yönlendirmede ve stratejik planını desteklemede önemli bir rol oynar. Ofis, toplumdaki karmaşık sorunları çözmek, topluluklarda yenilikçiliği ve girişimciliği desteklemek ve uluslararasılaşmayı teşvik etmek ve küresel bağlantıları geliştirmek için disiplinler arası güçlerden yararlanmayı amaçlamaktadır.

3.5. Birleşik Krallık

3.5.1. Cambridge Üniversitesi, Birleşik Krallık

İlgili Birim: Araştırmadan Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisi (Office of the Vice Chancellor for Research)

Kuruluş yılı: 2010

Web sayfası: <https://www.research-strategy.admin.cam.ac.uk>

İçindeki Birimler

- Araştırma Stratejisi Ofisi (Research Strategy Office – RSO)
- Araştırma Politikası Komitesi (Research Policy Committee)

Organizasyon

Cambridge Üniversitesi'nin Araştırmadan Sorumlu Rektör Yardımcılığı Ofisi, üniversitenin araştırma faaliyetlerini desteklemek, yönlendirmek ve yönetmek amacıyla kurulmuş bir birimdir. Bu ofis, üniversitenin küresel araştırma hedeflerine ulaşmasını sağlamak için stratejik bir liderlik sunar ve araştırmacılar için gerekli kaynak ve altyapıyı temin eder.

Misyon ve Faaliyetler

- Araştırma Stratejisi Geliştirme
- Araştırma Finansmanı ve Kaynak Yönetimi
- Araştırma Altyapısı ve Kaynakların Geliştirilmesi
- Araştırma Kültürünü ve İş Birliğini Destekleme
- Araştırma Etik ve Düzenlemeler
- Araştırma Performansının İzlenmesi ve Değerlendirilmesi
- Araştırma ve Endüstri İlişkileri
- Yetenek Geliştirme ve Eğitim

3.5.2. Oxford Üniversitesi, Birleşik Krallık

İlgili Birim: Araştırma Ofisi (Research Hub)

Kuruluş yılı: 2007

Web sayfası: <https://www.ox.ac.uk/research/support-researchers/researcher-hub/about-hub>

İçindeki Birimler

- İnsan Kaynakları bünyesindeki Kişi ve Organizasyonel Gelişim Ekibi (People & Organisational Development team)
- Kariyer Servisi (Careers Service)
- Oxford Araştırma Personeli Topluluğu (Oxford Research Staff Society - OxRSS)
- Araştırma Personeli Yönlendirme Komitesi

Organizasyon

İnsan Kaynaklarına bağlı olarak faaliyet gösteren Oxford Üniversitesi Araştırmacı Merkezi, üniversitenin sözleşmeli araştırmacılarının kariyer gelişimini desteklemek ve akademisyenlere pozitif bir araştırma kültürü oluşturmada yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. Üniversitenin "Ulusal Mutabakat" kapsamındaki taahhütlerini hayata geçiren Merkez, bu görevleri; bir başkan ile politika, iletişim, topluluk yönetimi ve kariyer danışmanlığı alanlarında uzmanlaşmış bir ekiple yürütür.

Misyon ve Faaliyetler

- Araştırma Stratejisi Geliştirme ve Koordinasyon
- Destekleyici ve Kapsayıcı Bir Araştırma Ortamı Yaratma
- Araştırmacı Katkılarını Tanıma ve Değerlendirme
- Kariyer Gelişimi Desteği ve Yönlendirme
- Eğitim Programları Geliştirme ve Sunma
- Araştırmacı Topluluğu Oluşturma ve Destekleme
- Akademik Kaynak Geliştirme
- Politika Geliştirme Desteği
- İletişim ve Etkileşim Faaliyetleri

3.6 Uluslararası ve Uluslar Üstü Kuruluşların Araştırmaya Yönelik Yaklaşımları

Üniversitelerin araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde nitelikli çalışmalar yapabilmesi, araştırmacılarını ve öğrencilerini desteklemesi ve araştırma ekosistemini güçlendirmesi için uygun tesislere ve merkezlere ihtiyaç vardır. Tesislerin ve merkezlerin tahsisi, genç araştırmacılardan kıdemli öğretim üyelerine kadar üniversite çalışanlarının bağımsız araştırma ve programlar geliştirmelerine olanak sağlayacak şekilde organize edilmelidir.

Üniversitelerde araştırma süreçleri pahalı, aynı zamanda önemli miktarda fon gerektirmektedir. Bu fon desteklerinin bir kısmı kurum içi mekanizmalar aracılığıyla sağlanırken, ulusal ve uluslararası fon/hibe destekleri de AR&GE süreçlerine katkı sunmaktadır.

Kurum içi ya da kurum dışı mekanizmalar aracılığıyla olsun, fon desteğine başvurmak isteyen araştırmacıların bilimsel temelde hazırlamış olduğu araştırma ve proje tekliflerinin incelenmesi, doğru hibe programlarına yönlendirilmesi ve araştırmacıların enerji ve zaman yönetimini verimli bir şekilde kullanması için doğru kanallar aracılığıyla süreci yönetmeleri önemlidir. Genellikle, üniversite altyapısının araştırmayı desteklemedeki önemi göz ardı edilir. Ancak araştırma destek ofisleri, genellikle araştırmacı ile fon sağlayıcı kuruluşlar arasındaki bir aracı rolünü üstlenmektedir.

Araştırmacının başta bütçe yönetimi olmak üzere teklif formlarının hazırlanması, uygun formatların paylaşılması ve diğer teknik konularda gereksinimleri karşılamada önemli bir role sahiptir. Araştırmacının araştırmaya ne kadar para harcanabileceğini bilmesi için bir muhasebe işlevi olmalıdır.

Bu işlev ayrıca harcamaların uygun olmasını ve araştırma hibe sözleşmesinde ve üniversite politikalarında belirtilen koşullarla tutarlı olmasını sağlar⁶.

Üniversitelerdeki bu araştırma altyapısının ve mekanizmalarının sağladığı katkı, ulusal düzeyli hedeflerin karşılanmasının yanı sıra, AR&GE konusunda uluslararası anlamda belirlenen politikalara da katkı sunmaktadır. Bu ekseninde Birleşmiş Milletler'in (BM) 2023 Hedefleri ekseninde vurguladığı *Uygulama Araçlarını Güçlendirmek ve Sürdürülebilir Kalkınma için Küresel Ortaklığı Canlandırmak* başlıklı 17 no'lu hedefi, bu hedefin bir parçasıdır. Bilim insanların tavsiyelerinin karar alma organlarına entegre edilmesi; üniversiteler, kamu ve özel kuruluşlar arasında ortaklıkların oluşturulması; doğa ve sosyal bilim alanlarında çalışan araştırmacılar arasındaki iş birliğinin iyileştirilmesi ve bilim insanları ile politika yapımcılar arasında tavsiye talep etme ve alma için düzenli kanalların oluşturulması; entegre bilimsel değerlendirmelerin, risk değerlendirmelerinin ve disiplinler arası ve sektörler arası yaklaşımların daha fazla kullanılması; yerel ve yerli bilginin faydalı kullanımının artırılması gibi hedefler, 17 no'lu hedefin *bilim* temelinde arka planını oluşturmaktadır.

Ayrıca bu hedef kapsamında, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir kalkınma merkezlerinin güçlendirilmesi ve oluşturulmasının teşvik edilmesi, bilimsel mükemmellik merkezleri ile bilim ve sürdürülebilir kalkınma eğitimi arasında ağ kurulmasının önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

Bu öneriler ışığında, sürdürülebilir kalkınma için şu adımlar önerilmiştir:

- Sürdürülebilir yönetim için bilimsel temelin güçlendirilmesi,
- Bilimsel anlayışın geliştirilmesi,

⁶ Bienenstock, A. (2006). Essential Characteristics of Research Universities, *UNESCO Forum on Higher Education Research and Knowledge*, 7-15.

- Uzun vadeli bilimsel değerlendirmenin iyileştirilmesi,
- Bilimsel kapasite ve yeteneğin oluşturulması.

Bu hedeflerle ilişkili olarak Avrupa Birliği (AB), AR&GE faaliyetlerini küresel sorunları çözmeye, ekonomik büyümeyi desteklemeye ve toplumu iyileştirmeye yardımcı araç olarak görmektedir.

AR&GE'ye yönelik destekler, disiplinler arası araştırma ekipleri arasındaki iş birliğini teşvik ederek katma değeri yüksek ürün, hizmet ve uygulamaların geliştirilmesine imkân sunmaktadır. Bu faydaya ilişkin bilimsel çalışmaların güçlendirilmesine yönelik AB, çeşitli mekanizmaları ile ulusal kuruluşlarla iş birliğini teşvik etmektedir. Ortak araştırma merkezleri, üniversiteler ve araştırma merkezleriyle iş birliği yaparak kararları güvenilir verilerle desteklerken; uzman grupları aracılığıyla tavsiyelerde bulunur.

AB destekleri ekseninde araştırma merkezleri ve üniversiteler arasındaki ağlar aracılığıyla iş birliği, bilgi alışverişini teşvik eder ve politik etkiyi artırır. Bu ağlar, AB'nin ana fonlama planı olan Horizon Europe (2021–2027) gibi çerçeve araştırma programlarının verimliliğini ve etkililiğini en üst düzeye çekmektedir.

Yukarıda belirtilen ulusal ve uluslararası düzenlemeler doğrultusunda, ABD ve AB ülkelerindeki üniversitelerde yer alan Araştırma Dekanlıkları ve benzer ofislerin görev ve sorumluluklarına ilişkin bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

Stanford Üniversitesi "Rektör Yardımcısı ve Araştırma Dekanlığı Ofisi (VPDoR)"; yeni araştırma politikalarının geliştirilmesi, duyurulması ve uygulanmasını denetlemektedir. Ayrıca, VPDoR organizasyonu kapsamında bağımsız akademik birimler ve araştırma destek ofislerinin mali ve operasyonel işleyişini yönetmektedir. Bu birimde araştırma yönetimi, akademik destek, teknoloji ve uyum, iş birlikleri ve ortak araştırma alanları gibi bazı görev ve sorumluluklara sahiptir. Ayrıca genel olarak araştırma yaşam döngüsü; "Planla & Öner, Uygula & Keşfet, Sonuçlandır & Aktar" olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır.

VPDOR, araştırma yaşam döngüsünün her aşamasında ve araştırmacıların kariyerlerinin her döneminde destek sağlamaktadır.⁷

Princeton Üniversitesi Araştırma Dekanlığı ofisi; Araştırma Dekanlığı Ofisi, İnovasyon Ofisi, İnovasyon Programları, Stratejik İş Birlikleri, Teknoloji Lisanslama, Araştırma Hayvan Programları, Araştırma Geliştirme, Araştırma Etiği ve Uygunluk, Araştırma ve Proje Yönetimi gibi ofislerle araştırma ve geliştirme faaliyetlerine katkı sunmaktadır. Araştırma Dekanlığı

⁷<https://doresearch.stanford.edu/who-we-are/office-vice-provost-and-dean-research>

Erişim tarihi:29.01.2025

içerisinde yer alan Araştırma ve Proje Yönetimi Ofisi hibe öncesi ve sonrası tüm aşamalarda araştırmacılara destek olmaktadır. Bunun yanı sıra, araştırma yöneticisi, mentorluk programları ve benzeri eğitim faaliyetleri aracılığıyla araştırmacılarına destek sağlamaktadır.⁸

Clark Üniversitesi Araştırma Dekanlığı; dekan, akademisyenler ve öğrenciler için araştırma fırsatlarını geliştirmekten sorumludur. Üniversitenin Araştırma Kurulu, akademik bölümler ve Destekli Programlar ve Araştırma Ofisi ile iş birliği içinde, dış hibeler, sözleşmeler ve burs başvurularına yönelik politikaları ve prosedürleri uygulamaktadır.⁹

Northwestern Üniversitesi Araştırma Ofisi ise teklifler, ödüller ve araştırma etiği uygulamaları konusunda araştırmacılarına kapsamlı ve etkili destek sağlamaktadır. Teklifler ve ödüller kapsamında, ön finansman, sonrası finansman ve raporlaması süreçleri yönetilmektedir.

Araştırma etiği ve uygulamaları alanında ise insan katılımcılar, klinik denemeler, hayvan denekler, araştırma güvenliği, araştırma bütünlüğü, çıkar çatışması, patentler ve buluşlar ile ihracat kontrolleri süreçleri denetlenmektedir.¹⁰

University of Illinois Urbana-Champaign, The Grainger Mühendislik Koleji bünyesindeki Araştırmadan Sorumlu Dekan Yardımcılığı Ofisi, disiplinler arası, sektörler arası ve etkili bir araştırma kültürünü teşvik etmek için kapsamlı araştırma geliştirme programları ve destek hizmetleri sunmaktadır. Bu ofis, proje yönetimi, yürütülmesi, ulusal ve uluslararası hibe fırsatları gibi sorumluluklarının yanı sıra araştırma etkinlik ve seminerleri düzenlenmesine de yardımcı olmaktadır.¹¹

Tekساس Üniversitesi, Cockrell Mühendislik Okulu bünyesindeki, Araştırmadan Sorumlu Dekan Yardımcılığı Ofisi, fakülte üyeleriyle iş birliği içinde araştırma programlarının geliştirilmesi ve sürdürülebilmesini desteklemektedir.

Bu ofis; stratejik planı doğrultusunda dış paydaşlarla iş birlikleri kurarak, fakülte uzmanlığını değerlendirerek, araştırma ekiplerini bir araya getirerek ve yeni fırsatlar yaratarak araştırma portföyünü genişletmektedir. Ofis, üç ana ekipten oluşmaktadır: Sanayi ve Araştırma İlişkileri ekibi, Üniversitenin misyonunu iletirmek ve şirketlerin inovasyon, yetenek ve marka hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmak için iş birlikleri kurmaktadır. Araştırma Sözleşmeleri ve Hibe Destek ekibi, araştırmacılara kapsamlı destek sunarak ön finansman ve sonrası finansman süreçlerini geliştirmekte, ayrıca araştırma ile ilgili konularda Dekan Yardımcılığı Ofisi ve Dekanlık ile çözümler üretmektedir. Bina ve Tesis Destek ekibi ise fakülte ve

⁸ <https://research.princeton.edu/> Erişim tarihi:29.01.2025

⁹ <https://www.clarku.edu/offices/dean-of-research/> Erişim tarihi:29.01.2025

¹⁰ <https://researchroles.northwestern.edu/> Erişim tarihi:29.01.2025

¹¹ <https://adr.grainger.illinois.edu/> Erişim tarihi:29.01.2025

laboratuvarlarla ilgili çalışmalar, laboratuvar yenilemeleri, büyük ölçekli projeler ve saha operasyonlarının düzenli yürütülmesi konularında destek sağlamaktadır ¹².

Vienna Üniversitesi Araştırma Hizmetleri ve Kariyer Gelişimi ofisinde; proje yönetimi, yürütülmesi, ulusal ve uluslararası hibe fırsatları gibi sorumluluklarının yanı sıra araştırma etkinlik ve seminerleri düzenlenmesine de yardımcı olmaktadır. Münih Teknik Üniversitesi (TUM) Araştırma ve İnovasyon Ofisi (TUM ForTe), iş dünyası ve araştırma sektörü arasındaki iş birlikleri için merkezi koordinasyon birimi olarak hizmet vermektedir. TUM ForTe, iş dünyası ve araştırma sektörü arasındaki iş birliklerini koordine ederek, TUM araştırmacılarının dış ortaklarla yürüttükleri projeleri Üniversitenin stratejik hedefleri doğrultusunda yönlendirmelerine destek olmaktadır. Ayrıca, TUM araştırmacıları ile işletmeler, üniversiteler ve bağımsız araştırma kurumları arasında bir iletişim merkezi olarak faaliyet göstermektedir. Bunun yanı sıra, TUM araştırmacıları ve dış ortakları için sektör ve konu bazlı araştırma atölyeleri düzenleyerek iş birliği ve bilgi paylaşımını teşvik etmektedir ¹³.

Padova Üniversitesi Uluslararası Araştırma Ofisi, profesörlere ve araştırmacılara, uluslararası kurumlar tarafından finanse edilecek Araştırma Projelerinin hazırlanması ve sunulması konusunda destek sağlamaktadır. Ayrıca, araştırmalar için mevcut hibe fırsatları hakkında hedeflenmiş bilgiler de sunmaktadır.

Eindhoven Teknik Üniversitesi; Araştırma Destek Ağı, araştırmacı etrafında iki katman halinde organize edilerek araştırmacılarına destek sunmaktadır. Birinci katman desteği, genellikle araştırmacılar için ilk iletişim noktasıdır.

Bölüm Proje Geliştirme Ofisleri (PDO'lar), disiplinlerine yönelik araştırma projelerini desteklemeye odaklanmakta ve araştırmacılara tüm proje süreci boyunca rehberlik edilmektedir. Bu ofislerin rolü genellikle teklif geliştirme veya "ön finansman" faaliyetleriyle sınırlı olsa da araştırmacıların özel desteğe ihtiyaç duyduğu durumlarda bu destek daha kapsamlı hale gelmektedir. İkinci katman desteği hem araştırmacılara doğrudan hem de birinci katman personeline uzman desteği sunmaktadır.¹⁴

Ulusal ve uluslararası düzenlemeler doğrultusunda, ABD ve AB üniversitelerinde yer alan Araştırma Dekanlıkları ve benzer ofislerin görev ve sorumlulukları, araştırma projelerinin yönetimi, araştırma fırsatlarının artırılması, iş birliği olanaklarının geliştirilmesi ve araştırma kaynaklarının etkin kullanımı gibi önemli alanları kapsamaktadır. Araştırma Dekanlıkları, akademik ve araştırma faaliyetlerini yönlendiren, dış paydaşlarla iş birliği kuran ve

¹² <https://cockrell.utexas.edu/research/office-of-the-associate-dean-for-research> Erişim tarihi:29.01.2025

¹³ <https://www.forte.tum.de/en/forte/homepage/> Erişim tarihi:29.01.2025

¹⁴ [Research Support Network](#), Erişim tarihi:29.01.2025

üniversitenin stratejik hedefleri doğrultusunda araştırma projelerini şekillendiren merkezi bir rol üstlenmektedir. Bu ofisler, araştırmacılara finansman fırsatları sağlamak, araştırma süreçlerini yönetmek, proje geliştirme, proje yürütme ve destek hizmetleri sunmak gibi çeşitli fonksiyonları yerine getirmektedir. Araştırma Dekanlıklarının, üniversitelerdeki araştırma kapasitesinin artırılması ve araştırma sonuçlarının topluma ve sanayiye aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Sonuç olarak;

Asya, Avrupa ve Amerika'daki araştırma yönetim modelleri benzer yönere sahip olmakla birlikte, bölgelerin akademik kültürü, finansman yapıları ve stratejik öncelikleri nedeniyle farklılıklar göstermektedir.

Küresel düzeyde karşılaştırmalı analiz, Araştırma Dekanlıklarının geleceğinin teknolojik inovasyonlar, sürdürülebilirlik gereksinimleri ve uluslararası iş birliği fırsatları tarafından şekillendirildiğini göstermektedir. Sonuç olarak, Araştırma Dekanlıklarının geleceği, küresel ve yerel dinamiklerin dengeli bir şekilde yönetilmesini gerektirmektedir. Başarılı bir araştırma yönetimi için, bölgesel güçlü yönlerin ve küresel en iyi uygulamaların optimal kombinasyonu, teknolojik yeniliklerin etkin entegrasyonu ve sürdürülebilir araştırma ekosistemlerinin oluşturulması kritik başarı faktörleri olarak değerlendirilmektedir.

Aşağıdaki tabloda bu bölgelerin araştırma yönetim modelleri karşılaştırılarak özetlenmiştir:

Tablo 1. Asya, Avrupa ve Amerika'daki araştırma yönetim modelleri karşılaştırma

Özellik	Amerika	Avrupa	Asya
Merkezi Yönetim	Güçlü	Orta	Güçlü
Fon Kaynakları	Çeşitli	Çerçeve programlara bağlı	Devlet odaklı
Disiplinler Arası Yapı	Gelişmiş	İyi	Gelişmekte
Ticarileştirme	Çok güçlü	Orta	Orta
Uluslararası İşbirliği	Orta	Çok güçlü	Güçlü
Odak Alanlar	İnovasyon ve ticari dönüşüm	Kamu yararı ve sürdürülebilirlik	Teknoloji ve mühendislik

4. Araştırma Dekanlığının Görev ve Sorumlulukları

(Prof. Dr. Gökmen Zararsız / Erciyes Üniversitesi - Prof. Dr. Mehmet Emiroğlu / Sakarya Üniversitesi)

Araştırma Dekanlığının görevleri, araştırma faaliyetlerinin verimli bir şekilde yürütülmesi için aşağıdaki başlıklarda tanımlanabilir:

- **Stratejik Araştırma Planlaması:** Üniversitenin kısa ve uzun vadeli araştırma hedeflerini belirlemek.
- **Fon Yönetimi:** Üniversitenin araştırma projeleri için fon kaynakları oluşturmak, bütçe yönetimini sağlamak.
- **İş Birliği Geliştirme:** Ulusal ve uluslararası iş birlikleri oluşturmak.
- **Araştırma Performansı İzleme ve Değerlendirme:** Araştırma projelerinin çıktılarını izlemek ve değerlendirilmek.
- **Eğitim ve Destek:** Akademik personele proje yazımı, raporlama gibi konularda destek vermek.

4.1. Araştırma Dekanlıklarının Görev ve Sorumluluklarının 2547 Sayılı Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi

Araştırma Dekanlıklarının Öğretim Elemanlarının Akademik Faaliyetlerine Katkısı: 2547 Sayılı Kanun'un 22. maddesi Çerçevesinde Değerlendirme

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 22. maddesi, öğretim elemanlarının yükseköğretim kurumlarındaki görev ve sorumluluklarını düzenlemekte olup, bu çerçevede ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütme, uygulamalı çalışmalar yapma, proje hazırlıkları ve seminerleri yönetme, bilimsel araştırmalar ve yayınlar gerçekleştirme yükümlülüklerini hüküm altına almaktadır.

Bu doğrultuda, Araştırma Dekanlıklarının resmileştirilmesi, öğretim elemanlarının akademik çalışmalarını destekleyerek bilimsel araştırmaların yürütülmesini, proje geliştirme süreçlerinin koordinasyonunu ve akademik yayınların etkin bir şekilde üretilmesini teşvik eden merkezi bir yapı oluşturacaktır.

Özellikle, Araştırma Dekanlıkları:

- Öğretim elemanlarının bilimsel araştırmalar ve projelerle ilgili süreçlerini yönlendirme,
- Araştırma fonlarına erişimlerini kolaylaştırma,
- Bilimsel yayın faaliyetlerinde kalite standartlarının sağlanmasına rehberlik etme,
- Proje ve araştırma çıktılarını üniversitenin stratejik hedefleri doğrultusunda koordine etme gibi işlevlerle akademik üretkenliği artıracaktır.

Dolayısıyla, Araştırma Dekanlıklarının ihdası, öğretim elemanlarının 2547 sayılı Kanun'un 22. maddesi kapsamında öngörülen bilimsel sorumluluklarını daha etkin bir şekilde yerine getirmelerine katkı sağlayan, akademik üretkenliği teşvik eden ve kurumsal araştırma yönetimini güçlendiren bir yapı olarak değerlendirilmelidir.

Araştırma Dekanlıklarının Kurumsal Çerçevde Bilimsel Üretkenliğe Katkısı: 2547 Sayılı Kanun'un 12. madde Kapsamında Değerlendirme

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 12. maddesi, yükseköğretim kurumlarının temel görevlerini tanımlamakta ve üniversitelerin bilimsel araştırma, yayım ve danışmanlık faaliyetlerini çağdaş eğitim-öğretim esasları, kalkınma planları ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yürütmesini hükme bağlamaktadır. Aynı zamanda, üniversitelerin maddi ve akademik kaynaklarını etkin, verimli ve rasyonel bir şekilde kullanarak bilimsel çalışmalar gerçekleştirmesi, bilimsel verileri topluma sunması ve ülkenin kalkınmasına katkıda bulunması gerektiği ifade edilmektedir.

Bu doğrultuda, yükseköğretim kurumlarında yürütülen bilimsel araştırmaların belirli bir kurumsal çerçevede planlanması, koordine edilmesi ve yönetilmesi, Kanun'un öngördüğü bilimsel üretkenlik hedefiyle doğrudan örtüşmektedir. Araştırma Dekanlıklarının ihdası, bilimsel araştırmaların bütüncül bir yapı içinde sürdürülmesini sağlayarak üniversitelerde akademik üretkenliği sistematik hale getirecek ve araştırma faaliyetlerinin ulusal kalkınma politikalarıyla uyumlu bir şekilde yönlendirilmesine katkı sunacaktır.

Araştırma Dekanlıklarının kurumsal bir yapı olarak teşkil edilmesi, 12. maddenin alt bentlerinde belirtilen hükümlere uygun olarak şu faydaları sağlayacaktır:

- Bilimsel araştırmaların ve yayım faaliyetlerinin stratejik bir çerçevede yürütülmesini sağlayarak, üniversitelerin akademik misyonlarını etkin bir şekilde yerine getirmesine katkıda bulunacaktır.
- Araştırma süreçlerinde kaynakların etkin kullanımını teşvik ederek, bilimsel çalışmalarda sürdürülebilirlik ve verimlilik sağlayacaktır.
- Toplumsal fayda ve kamu politikaları doğrultusunda bilimsel verilerin sistematik olarak üretilmesini, paylaşılmasını ve uygulanmasını mümkün kılacaktır.
- Disiplinler arası araştırmaların koordinasyonunu sağlayarak, akademik iş birliklerini güçlendirecek ve yenilikçi projelerin geliştirilmesini teşvik edecektir.

Sonuç olarak, Araştırma Dekanlıklarının kurulması, üniversitelerde bilimsel araştırma faaliyetlerinin disipline edilmesine, akademik çıktılarının niteliğinin artırılmasına ve ulusal kalkınma hedefleriyle bütünleşmesine hizmet eden stratejik bir adım niteliğindedir. Bu yapı,

2547 sayılı Kanun'un yükseköğretim kurumlarına yüklediği görevlerin yerine getirilmesini destekleyerek, bilimsel üretkenliği kurumsal ve sistematik bir zemine oturtacaktır.

Araştırma Dekanlıklarının 2547 Sayılı Kanun'un 42. maddesi Kapsamında Bilimsel Denetim Sürecine Katkısı

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 42. maddesi, öğretim elemanlarının bilimsel denetimine ilişkin esasları düzenlemekte olup, akademik personelin eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın, seminer ve uygulama faaliyetlerinin düzenli olarak değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu doğrultuda, **Araştırma Dekanlıklarının teşkil edilmesi**, öğretim elemanlarının bilimsel faaliyetlerinin sistematik bir şekilde izlenmesini, raporlanmasını ve arşivlenmesini sağlayarak **bilimsel denetim mekanizmasının kurumsal bir çerçevede yürütülmesine doğrudan katkı sunacaktır.**

Araştırma Dekanlıkları, 42. madde kapsamında şu işlevleri yerine getirecektir:

- Bölüm başkanları tarafından hazırlanan eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerine ilişkin raporların değerlendirilmesi ve akademik birimlerle koordineli bir şekilde yönlendirilmesi sürecinde destekleyici bir yapı olarak görev alacaktır.
- Öğretim elemanlarının bilimsel araştırmaları, yayınları, dersleri ve yönettikleri seminerlerle ilgili kayıtların sistematik şekilde arşivlenmesini sağlayarak üniversitelerin akademik faaliyetlerini bütüncül bir çerçevede değerlendirmesine katkıda bulunacaktır.
- Üniversitelerde ve Yükseköğretim Kurulu bünyesinde bilimsel yayınlar için özel arşiv oluşturulmasını ve bu arşivin sürdürülebilirliğini sağlayarak akademik çıktıların korunmasını, erişilebilirliğini ve analiz edilebilirliğini mümkün kılacaktır.
- Bilimsel faaliyetlerin raporlanması sürecinde akademik birimler ile üst yönetim arasındaki iletişimi güçlendirerek, bilimsel denetim süreçlerinin daha etkin ve şeffaf yürütülmesini destekleyecektir.

Sonuç olarak, **Araştırma Dekanlıklarının kurulması**, öğretim elemanlarının akademik faaliyetlerinin bilimsel denetim süreçleriyle uyumlu şekilde izlenmesini sağlayarak, üniversitelerde bilimsel üretkenliğin artırılmasına ve akademik hesap verebilirliğin güçlendirilmesine hizmet eden kritik bir kurumsal yapı oluşturacaktır.

Araştırma Dekanlıklarının Döner Sermaye İşletmeleri Kapsamındaki Rolü: 2547 Sayılı Kanun'un 58. maddesi Çerçevesinde Değerlendirme

2547 sayılı Kanun'un 58. maddesi, yükseköğretim kurumlarında döner sermaye işletmelerinin kurulmasına, işletilmesine ve gelirlerinin yönetilmesine ilişkin hükümleri içermektedir.

Döner sermaye işletmeleri, üniversitelerin bilimsel ve akademik faaliyetlerini desteklemek amacıyla mal ve hizmet satışları ile diğer gelirlerden finansman sağlayan kurumsal mekanizmalardır.

Bu bağlamda, **Araştırma Dekanlıklarının kurulması**, döner sermaye işletmelerinin etkin yönetilmesine ve bilimsel araştırmalara yönelik fonların daha verimli kullanılmasına katkı sağlayacaktır.

Araştırma Dekanlıkları, **döner sermaye gelirlerinden akademik araştırmalara ayrılan kaynakların yönetilmesi, araştırma projelerinin finansal sürdürülebilirliğinin sağlanması ve üniversite-sanayi iş birliklerinin ekonomik boyutlarının koordine edilmesi** gibi konularda stratejik bir rol üstlenecektir.

Araştırma Dekanlıklarının döner sermaye işletmeleriyle ilgili temel katkıları şu şekilde özetlenebilir:

Döner sermaye işletmesi kapsamında akademik araştırmalara tahsis edilen kaynakların etkin kullanımını sağlayarak, bilimsel projelerin sürdürülebilirliğini desteklemek.

- Araştırmalardan doğan fikri mülkiyet haklarının ticarileştirilmesine ve teknoloji transfer süreçlerine katkıda bulunarak, üniversitenin ekonomik katma değer üretme kapasitesini artırmak.
- Sanayi ile yapılan ortak projeler kapsamında elde edilen gelirlerin yönetimini koordine ederek, üniversite-sanayi iş birliğini güçlendirmek ve araştırmacılara ek finansman imkânları sağlamak.
- Döner sermaye işletmesinden elde edilen gelirlerin bilimsel araştırmalara yönlendirilmesi sürecinde akademik birimlerle iş birliği içinde çalışarak, kaynak tahsisinin bilimsel öncelikler doğrultusunda gerçekleştirilmesini sağlamak.
- Bilimsel araştırmalara yönelik bütçeleme, harcama ve finansal raporlama süreçlerini şeffaf ve hesap verebilir bir çerçevede yürütmek.

Sonuç olarak, **Araştırma Dekanlıklarının teşkil edilmesi**, döner sermaye işletmelerinin yükseköğretim kurumlarındaki akademik araştırmaları ve üniversite-sanayi iş birliklerini destekleyen bir finansman mekanizması olarak daha etkin bir şekilde çalışmasını sağlayacaktır.

Bu yapı, bilimsel üretkenliğin artırılması, araştırma çıktılarının ekonomik değere dönüştürülmesi ve üniversitelerin finansal sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesi açısından stratejik bir öneme sahiptir.

4.2. Araştırma Dekanlıklarının Görev ve Sorumluluklarının 12. Kalkınma Planı Kapsamında Değerlendirilmesi

12. Kalkınma Planı'nın 3.2.3.3. Bilim, Teknoloji ve Yenilik başlığı altındaki 543. maddesi, Türkiye'nin bilim, teknoloji ve yenilik ekosisteminin etkinleştirilmesini ve katma değeri yüksek bilgi üretimini temel amaç olarak belirlemiştir. Bu doğrultuda, Araştırma Dekanlıklarının kurumsallaşması ve resmileştirilmesi, bu hedefe ulaşmada önemli bir adım olacaktır.

1. Bilgi Üretimini ve Araştırma Kültürünü Yaygınlaştırma

Kalkınma Planı, bilgi üretimine yönelik sorgulama, araştırma, öğrenme ve geliştirme düşünce sistematığının tüm düzeylerde yaygınlaştırılmasını hedeflemektedir. Araştırma Dekanlıkları bu hedefe ulaşmada:

- Üniversitelerde akademik araştırma süreçlerini sistematik hale getirerek, araştırma odaklı bir kültür oluşturacaktır.
- Öğretim elemanlarını ve öğrencileri disiplinler arası araştırmalara teşvik ederek bilgi üretimini çeşitlendirecektir.
- Bilimsel merak ve sorgulamaya dayalı eğitim-öğretim modellerini destekleyerek, akademik ekosistemi güçlendirecektir.

Bu yapı, araştırma süreçlerinin bütüncül ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesini sağlayarak Türkiye'nin bilimsel kapasitesini artıracaktır.

2. Katma Değeri Yüksek Ürün ve Hizmet Geliştirme Kapasitesinin Artırılması

Plan, katma değeri yüksek ürün ve hizmet geliştirme kapasitesinin artırılmasını vurgulamaktadır. Araştırma Dekanlıkları bu bağlamda:

- Üniversitelerin Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerini tek bir çatı altında koordine ederek, akademik bilginin sanayiye aktarılmasını hızlandıracaktır.
- Teknoloji transfer ofisleri ve girişimcilik merkezleri ile iş birliği yaparak, üniversite bünyesindeki araştırmaların ekonomik ve toplumsal faydaya dönüşmesini destekleyecektir.
- Üniversite-sanayi iş birliklerini güçlendirerek, akademik projelerin patent, lisanslama ve ticarileştirme süreçlerine entegrasyonunu sağlayacaktır.

Bu yapılanma, Türkiye'nin küresel rekabet gücünü artırarak bilimsel üretkenliği ekonomik kazançta dönüştürmesini sağlayacaktır.

3. Toplumsal Zorluklara Çözüm Üretme

Kalkınma Planı, bilimsel çalışmaların toplumsal zorluklara çözüm üretme kapasitesini güçlendirmesi gerektiğini belirtmektedir.

Araştırma Dekanlıkları, bu kapsamda:

- Sağlık, çevre, enerji ve tarım gibi kritik alanlarda yapılan akademik çalışmaların sistematik olarak desteklenmesini sağlayacaktır.
- Toplumun karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm odaklı projeleri teşvik ederek, üniversitelerin toplumsal etki gücünü artıracaktır.
- Yerel ve ulusal düzeyde karar alıcılarla akademik dünya arasındaki köprüyü güçlendirerek, bilimsel veriye dayalı politika önerileri geliştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Bu sayede, bilimsel çalışmaların sadece akademik çıktılarla sınırlı kalmayıp toplumsal refaha doğrudan katkı sunması sağlanacaktır.

4. İkiz Dönüşüm (Dijital ve Yeşil Dönüşüm) Sürecini Destekleme

Plan, dijital ve yeşil dönüşüm süreçlerinin desteklenmesini hedeflemektedir. Araştırma Dekanlıkları, bu bağlamda:

- Dijital dönüşümü hızlandıracak yapay zeka, büyük veri, nesnelerin interneti gibi alanlarda akademik araştırmaları teşvik edecektir.
- Yeşil dönüşüm sürecine katkı sağlamak amacıyla, sürdürülebilir enerji, çevre dostu üretim ve karbon nötr teknolojiler üzerine araştırmaları yönlendirecektir.
- Sanayi ve kamu sektörü ile iş birliği içinde ikiz dönüşüm alanında ulusal stratejilere akademik destek sağlayacaktır.

Bu süreç, Türkiye'nin dijital ve yeşil dönüşüm süreçlerinde öncü ülkeler arasına girmesine katkı sunacaktır.

5. İnsan Odaklı, Çevik ve İşbirliğine Dayalı Bir Araştırma Ekosistemi Kurma

Plan, bilim ve teknoloji ekosisteminin insan odaklı, çevik, işbirliğine dayalı ve etkin bir şekilde işlenmesini öngörmektedir. Araştırma Dekanlıkları, bu hedef doğrultusunda:

- Araştırmacılar için bürokratik engelleri azaltarak, daha hızlı ve verimli bir akademik üretim süreci sağlayacaktır.
- Farklı disiplinler arasında ve uluslararası iş birliklerinde koordinasyon sağlayarak bilimsel çalışmaları küresel düzeye taşıyacaktır.
- Akademik üretkenliği teşvik eden esnek ve dinamik bir yönetim modeli oluşturacaktır.

Bu kurumsal yapılanma, Türkiye'nin bilimsel rekabet gücünü artırarak, araştırmacıların daha verimli ve etkin çalışmasını sağlayacaktır.

12. Kalkınma Planı'nın 3.2.3.3. maddesi, araştırma ve yenilik ekosisteminin güçlendirilmesini temel hedef olarak belirlemiştir. Bu bağlamda, Araştırma Dekanlıklarının resmileştirilmesi,

bilimsel araştırmaları stratejik ve verimli bir şekilde yönetecek, üniversitelerin Ar-Ge kapasitesini artıracak ve Türkiye'nin küresel bilim, teknoloji ve yenilik sahnesinde güçlü bir aktör olmasını sağlayacaktır.

12. Kalkınma Planı'nın 3.3.1. Eğitim başlığı altındaki 84. ve 684.1. maddeleri, üniversite öğrencilerinin ve mezunlarının mesleki yetkinliklerinin artırılmasını, sektör temsilcilerinin katılımıyla eğitim programlarının oluşturulmasını ve uygulamalı eğitimlerin sektörle iş birliği içinde yürütülmesini hedeflemektedir.

Bu doğrultuda, Araştırma Dekanlıklarının kurumsallaşması ve resmileştirilmesi, üniversitelerin bilimsel üretkenliğini ve sektörle olan iş birliklerini güçlendirmek için kritik bir gerekliliktir.

1. Üniversite Öğrencilerinin ve Mezunlarının Mesleki Yetkinliklerinin Artırılması (Madde 684)

- Araştırma Dekanlıkları, öğrencilerin bilimsel araştırma süreçlerine daha fazla katılımını teşvik ederek, akademik bilgi ile uygulama arasındaki köprüyü güçlendirecektir.
- Öğrencilerin proje geliştirme, araştırma, yürütme ve bilimsel yayın yapma yetkinliklerini artırarak, mezunların iş gücü piyasasındaki rekabetçiliğini yükseltecektir.
- Doktora ve yüksek lisans öğrencileri için akademik kariyer yolunu daha sistematik hale getirerek, Türkiye'nin nitelikli araştırmacı kapasitesini artıracaktır.

Bu süreç, üniversite mezunlarının yalnızca teorik bilgiye değil, aynı zamanda analitik düşünme, problem çözme ve araştırma yürütme becerilerine sahip bireyler olarak yetişmesini sağlayacaktır.

2. Sektör Temsilcilerinin Katılımıyla Programların Oluşturulması ve Yeterliliklerin Belirlenmesi (Madde 684.1)

- Araştırma Dekanlıkları, üniversite-sanayi iş birliklerini güçlendirerek sektörün ihtiyaç duyduğu yetkinliklerin akademik programlara entegre edilmesini sağlayacaktır.
- Sanayi, kamu ve akademi iş birliğiyle ortak projeler geliştirerek, üniversite araştırmalarının doğrudan ekonomik ve toplumsal faydaya dönüşmesine katkı sunacaktır.
- Öğrencilerin sektörle doğrudan temas kurmasını sağlayacak uygulamalı eğitimleri koordine ederek, mezunların istihdam edilebilirliğini artıracaktır.

3. Uygulamalı Eğitimlerin Sektörle Birlikte Yürütülmesi

- Araştırma Dekanlıkları, öğrencilerin sanayi ve kamu kuruluşlarında Ar-Ge projelerine doğrudan katılmasını sağlayarak, akademik bilginin saha uygulamalarına dönüşmesini hızlandıracaktır.

- Teknoloji geliştirme bölgeleri, organize sanayi bölgeleri ve araştırma merkezleriyle iş birlikleri kurarak, öğrencilerin reel sektörle iç içe eğitim almasını teşvik edecektir.
- Döner sermaye ve proje bazlı iş birlikleri ile akademisyenlerin sektöre yönelik projeler yürütmesini sağlayarak, üniversitelerin ekonomik kalkınmaya katkısını artıracaktır.

12. Kalkınma Planı'nın 3.3.1. maddesi, eğitim sisteminin sektörle entegre hale getirilmesini ve mezunların mesleki yetkinliklerinin artırılmasını hedeflemektedir. Araştırma Dekanlıklarının resmileştirilmesi, bu hedeflere ulaşmak için kritik bir araç olacak, akademik çalışmaların sanayi ve toplumla daha güçlü bağlar kurmasını sağlayacaktır.

5. Araştırma Dekanlığının Yapısal ve Organizasyonel Modeli

(Prof. Dr. İsmail Serdar Özoguz / İTÜ - Doç. Dr. Aysun Aydın / Düzce Üniversitesi)

5.1. Dekanlık Yapısı

Araştırma Dekanlığı, üniversitenin araştırma faaliyetlerini yöneten birimdir. Üniversitenin araştırma stratejilerini belirler, süreçleri yönetir, finansal ve altyapı kaynaklarına erişim sağlar, iş birliklerin gerçekleşmesini destekler, araştırma yetkinliğini geliştirir, performansı izler ve iyileştirir.

Yüksek kaliteli araştırma ve yaygın etkili çıktı üretmeye teşvik eden bir ortam sağlayarak üniversite içindeki çeşitli alt birimlerin faaliyetlerini kapsayan bir çatı oluşturur. Bu doğrultuda, Araştırma Dekanlığının yapısı ve statüsü iki başlık altında ele alınabilir.

1. Dekanlığa Bağlı Birimler:

- a. Projeler Ofisi, üniversitenin araştırma ve bilgi üretim kapasitesinin ulusal ve uluslararası projeler, akademi-sanayi iş birliği yolu ile artırılması ve bu bilgilere dayalı ortaya konan yeni teknolojilerin ortaya konulması faaliyetlerini sağlar. Ulusal ve uluslararası fonlar aracılığıyla araştırmalara daha rahat bir hareket alanı sağlanması, üretilen bilginin korunması ve bu bilgiyi üretecek girişimci ve akademisyenlere uygun platformlar yaratılması amacıyla çalışmaları yürütür. Araştırma Dekanlığı, projelerin hazırlık, yazım ve başvuru süreçlerinde destek olmak için çeşitli eğitimler ve faaliyetler düzenler. Aynı zamanda bünyesindeki personel ve uzman kadrosu ile proje ön inceleme ve değerlendirme gibi destekler verir.
- b. Öğrenci Araştırmaları Destek Birimi, üniversitedeki öğrencilerin araştırma süreçlerine katılımını artırmak, onlara gerekli kaynakları ve rehberliği sağlamak, böylece araştırma kültürünü yaygınlaştırarak akademik gelişimlerini desteklemektir. Birim, öğrencilerin araştırma projelerine erişimini kolaylaştırır,

gerekli eğitim ve danışmanlık hizmetlerini sunar ve fonlama ya da proje yönetimi gibi konularda öğrencilerin ihtiyaç duydukları destekleri organize eder. Ayrıca, öğrencilerin bilimsel etkinliklere katılımını teşvik ederek araştırma deneyimlerini daha da zenginleştirmeyi hedefler.

- c. Veri Birimi, üniversiteye ait her türden verinin toplanması, işlenmesi, analiz edilmesi ve raporlanması süreçlerini yürütür.

Bu kapsamda üniversite ve araştırmacı araştırma performansının izlenmesi ve raporlanmasına yönelik görevlerden sorumludur.

- d. Ödül Koordinatörlüğü, araştırma ve eğitim performansının değerlendirilmesi ve ödüllendirilmesine yönelik tüm süreçleri yürütür. Ayrıca üniversite dışında diğer kurum ve kuruluşların verdiği ödüllere başvuru yapabilecek adayların belirlenmesi ile ilgili koordinasyonu sağlar.

- e. Araştırma Altyapıları Birimi, üniversitenin mevcut ve yeni kurulacak olan laboratuvarları ve araştırma merkezlerinde olanakların verimli kullanımı, işlerlik, sürdürülebilirlik ve yüksek hizmet kalitesinin sağlanmasına yönelik destekleri sağlar.

- f. Yabancı Dil Destek Ofisi, üniversitede görevli öğretim elemanlarının yabancı dilde yayın hazırlamalarına ve yabancı dilde hazırlanmış yayınlar için hakemler ve/veya editörler tarafından talep edilen yabancı dil düzeltmelerini yapmalarına destek sağlar.

2. **Eşgüdümlü Çalışılan Birimler:** Araştırma Dekanlığı, üniversite BAP Birimi, Derecelendirme Birimleri, Uygulama ve Araştırma Merkezleri, Kalite Koordinatörlüğü, TTO ve Teknopark ile iş birliği içinde faaliyet gösterir.

5.2. Yönetim Mekanizmaları

- **Araştırma Dekanı:** Araştırma faaliyetlerini yöneten ve yönlendiren, üniversitenin araştırma stratejilerini belirleyen yöneticidir. Bu bağlamda araştırma stratejilerini belirleme, iş birliği geliştirme, kaynaklara erişim sağlama, araştırma performansının izlenmesi, değerlendirilmesi ve sürekli iyileştirilmesini sağlar. Araştırma Dekanı üniversitenin araştırma faaliyetlerinden sorumlu Rektör Yardımcısına ve Rektöre bağlıdır.
- **Araştırma Dekan Yardımcısı:** Araştırma Dekanına bağlı olarak araştırma süreçlerinin etkin yürütülmesini destekler, ilgili olduğu alt alanlarda koordinasyon sağlar, iş birliklerini geliştirir ve performans değerlendirmesi ve sürekli iyileştirmesine katkıda

bulunur. Üniversite bünyesindeki akademik birimlerin sayısına bağlı olarak birden fazla dekan yardımcısı olabilir.

- **Birim Koordinatörleri:** Araştırma Dekanına bağlı olarak, Araştırma Dekanlığına bağlı birimlerdeki faaliyetlerin yürütülmesinden sorumlu akademik personeldir.
- **Uzman:** Araştırma Dekanına bağlı olarak, Dekanlık birimlerinde yürütülen faaliyetlere destek olan akademik veya idari personeldir. Örneğin Araştırma Dekanlığına bağlı olan birimler arasında yer alan yabancı dil destek ofislerinde, mütercim tercümanlık gibi, yabancı dil uzmanlığı olan personel görev yapmaktadır.

6. Araştırma Dekanlığının Finansal Yapısı ve Kaynak Yönetimi

(Doç. Dr. Sercan Karav / Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)

6.1. Kaynak Yaratma Stratejileri

- **Ulusal ve Uluslararası Fonlar:** TÜBİTAK, AB fonları gibi araştırma projelerine kaynak sağlayan fonların etkin kullanımı.
- **Sanayi İş Birlikleri:** Sanayi ile yapılan anlaşmalar, teknoloji transferi ve lisans anlaşmaları gibi yollardan gelir sağlama.

6.2. Fon Yönetim İlkeleri

Araştırma Dekanlığının bütçe yönetim süreçleri, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri doğrultusunda yapılmalı ve bu kaynaklar verimli bir şekilde araştırma projelerine tahsis edilmelidir.

7. Araştırma Performansının Ölçülmesi, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi

(Prof. Dr. Mehmet Emiroğlu / Sakarya Üniversitesi - Prof. Dr. Gökmen Zararsız / Erciyes Üniversitesi)

Araştırma Dekanlıklarının çalışmalarının önemli bir parçası, üniversitelerin araştırma performansını izlemek, değerlendirmek ve artırmaya yönelik stratejik öneriler geliştirmektir. Bu kapsamda, başta YÖK Araştırma Odaklı İhtisaslaşma Programı çerçevesinde uygulanan Araştırma Üniversiteleri Performans İzleme Endeksi olmak üzere, Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi gibi ulusal endeksler ile THE ve QS gibi uluslararası sıralama sistemlerinde yer alan araştırma göstergeleri dikkate alınmaktadır. Araştırma Dekanlıkları, söz konusu endeks ve sıralama sistemlerinde yer alan göstergeler üzerinden üniversitelerin genel performansını izleyip değerlendirmelidir. Bununla birlikte, ileriye yönelik hem projeksiyon sunmak hem de uygun araştırma stratejileri ve eylem planları geliştirmek için bu göstergelerin

fakülte/yüksekokul, bölüm/anabilim dalı ve araştırmacı düzeyinde de takip edilmesi gereklidir. Bu sayede üniversiteler, araştırma süreçleri açısından güçlü ve zayıf yönlerini daha iyi analiz edebilir ve zayıf yönlerini iyileştirmek adına odak faaliyetlerini daha doğru biçimde planlayabilirler.

7.1. Üniversitelerin Ar-Ge Stratejik Planı

Araştırma Dekanlıkları bünyesinde gerçekleştirilen performans ölçülmesi, izleme ve değerlendirme faaliyetlerinin kurumsal bir şekilde yürütülebilmesi ve sürekliliğinin sağlanabilmesi için bu süreçlerin üniversitelerin Stratejik Plan çalışmaları ile entegre biçimde yönetilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda üniversitelerin Stratejik Planında hangi araştırma göstergelerinin yer alacağına belirlenmesinde Araştırma Dekanlıklarının önemli bir rolü bulunmaktadır. Stratejik Planda yer alacak araştırma göstergelerinin Ülkemizde 12. Kalkınma Planı, YÖK Araştırma Odaklı İhtisaslaşma Programı, YÖK Üniversite İzleme ve Değerlendirme Sistemi, Uluslararası Sıralama Sistemleri (THE, QS, ARWU vs.) uyumlu olması önem arz etmektedir. Göstergelerin belirlenmesi ile birlikte bu göstergelerin ölçümüne yönelik sürecin doğru biçimde tanımlanması, ayrıca gösterge değerlerinin artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi ve eylem planlarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

7.2. Araştırma Geliştirme Endeksleri ve Derecelendirme Sistemleri

Araştırma Dekanlıklarının çalışma usulleri içerisinde önemli bir odak üniversitelerin değerlendirildiği endeksler ve derecelendirme sistemleridir.

Bu sistemlerden bazıları şunlardır:

- **Araştırma Üniversitesi Performans İzleme Endeksi:** Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen araştırma üniversitesi değerlendirme kriterleri
- **Uluslararası Üniversite Sıralamaları:** QS, THE, URAP, GREENMETRIC, SCIMAGO gibi sıralama kuruluşlarının genel ve alan bazlı değerlendirmeleri
- **YÖK Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel Raporu:** YÖK tarafından her yıl yayımlanan bu raporda, üniversiteler eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme, uluslararasılaşma, sürdürülebilirlik ve topluma hizmet gibi başlıklarda değerlendirilmektedir. Yaklaşık 300 gösterge ile üniversitelerin performansı izlenmekte olup, 64 temel gösterge üzerinden en başarılı 20 üniversite belirlenmektedir.
- **Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi:** TÜBİTAK tarafından hazırlanan bu endeks, üniversitelerin yenilikçilik ve girişimcilik faaliyetlerini ölçmektedir. Üniversiteler, bilimsel araştırma yetkinliği, fikri mülkiyet havuzu, iş birliği ve etkileşim ile ekonomik ve toplumsal katkı gibi kategoriler altında değerlendirilmektedir.

- **TÜBİTAK Alan Bazlı Yetkinlik Analizi:** Üniversitelerin araştırma alanları bazında performanslarını değerlendirmek amacıyla oluşturulan bu analiz, bilimsel yayın hacmi ve kalitesi temelinde yapılmaktadır. Çalışma, üniversitelerin güçlü olduğu araştırma alanlarını belirleyerek ulusal ve kurumsal stratejilere katkı sağlamayı hedeflemektedir.

7.3. Performans Göstergeleri

Araştırma Dekanlıkları, üniversitelerin araştırma faaliyetlerini destekleyen ve yönlendiren birimlerdir. Bu birimler, üniversitelerin araştırma performansını artırmak amacıyla belirli başarı göstergelerini yakından takip eder. Bu göstergeler, üniversitenin bilimsel üretkenliğini ve rekabet gücünü değerlendirmek açısından kritik öneme sahiptir. Ar-Ge performans göstergeleri büyük çeşitliliğe sahip olmak ile birlikte genel olarak bilimsel yayın, atıf, dış kaynaklı ulusal ve uluslararası fonların kazanımı, doktora öğrencisi ve mezun sayıları, patent ve fikri haklar yönetimi başlıklarını kapsamaktadır.

Genel olarak takip edilen performans göstergeleri şunlardır:

- **Bilimsel yayın:** Öğretim üyesi başına yayın sayıları, Q1 ve Q2 dilimli yayın sayıları, açık erişimli yayın sayıları, üniversite-üniversite, üniversite-sanayi ve uluslararası işbirlikli yayın sayıları
- **Atıf:** Bilimsel yayınlara alınan atıf sayıları
- **Dış kaynaklı fonlar:** Ulusal ve uluslararası projeler kapsamında üniversitelerin elde ettiği fonlar
- **Patent ve Fikri Haklar Yönetimi:** Tescilli patent sayıları, faydalı model sayıları, ticarileşen patentler ve sanayi iş birlikleri
- **Doktora Öğrencisi ve Mezunu:** Doktora öğrencilerinin sayısı ve lisans öğrenci sayılarına oranı, doktora mezun sayıları, doktora sonrası araştırmacı sayıları

Araştırma Dekanlıkları, fakülteler, bölümler ve akademik personelin performanslarını da takip eden sistemler geliştirerek çok katmanlı bir değerlendirme mekanizması oluşturur. Akademik personelin atama ve yükseltme süreçlerinde, akademik faaliyetler yönergeye göre puanlanarak belirli kriterlere göre takip edilir. Hedefler açısından, birçok üniversite yalnızca araştırma üniversitesi statüsü kazanmayı ve uluslararası sıralamalarda üst basamaklara çıkmayı değil, aynı zamanda güçlü bir araştırma ekosistemi oluşturarak sürdürülebilir bir akademik üretkenlik sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda, üniversitelerde araştırma kültürünün benimsenmesi, araştırma süreçlerinin sistematik bir yapıya kavuşturulması, disiplinler arası çalışmaları teşvik eden bir ortamın oluşturulması ve akademik personelin Ar-Ge kapasitelerinin artırılması büyük önem

taşımaktadır. Aynı zamanda, araştırma ve inovasyon süreçlerinin kurumsallaştırılması, sanayi ve toplumsal iş birliklerinin güçlendirilmesi ve ulusal stratejilere katkı sağlayan projelerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu çerçevede, Araştırma Dekanlıkları, üniversitelerin bilimsel üretkenliklerini artırmalarına ve küresel akademik rekabette daha güçlü bir konum elde etmelerine destek olmaktadır.

7.4. Değerlendirme Yöntemleri

Araştırma performansı göstergelerinin ölçülmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi, Araştırma Dekanlıkları bünyesinde kurulan “veri yönetimi, veri ofisi, veri analizi, veri analitiği, büyük veri” vb. ofisler aracılığıyla yürütülmektedir. Bu birimler, üniversitenin araştırma verilerini analiz ederek karar vericilere yol gösterici raporlar sunar.

Değerlendirme süreçlerinde kullanılan yöntemler şunlardır:

- **Veri Toplama ve Analiz:** Yayın, proje ve patent verileri düzenli olarak toplanır ve değerlendirilir. Bu süreçte, Web of Science (<https://www.webofscience.com/>), Scopus (<https://www.scopus.com/>), TÜBİTAK (<https://www.tubitak.gov.tr/>), Yükseköğretim Kurulu (<https://www.yok.gov.tr/>), Türkiye İstatistik Kurumu (<https://www.tuik.gov.tr/>), Türk Patent ve Marka Kurumu (<https://www.turkpatent.gov.tr/>) ve Espacenet (<https://worldwide.espacenet.com/>) gibi ulusal ve uluslararası kaynaklardan veri sağlanmaktadır.
- **Fakülte, Bölüm ve Kişisel Performans Takibi:** Akademik performans, yalnızca üniversite ölçeğinde değil; fakülteler, bölümler ve öğretim elemanları düzeyinde de izlenmektedir.
- **Araştırma Performansının Raporlanması:** Performans değerlendirmeleri periyodik olarak gerçekleştirilerek yönetime sunulur. Beraberinde Stratejik Plan kapsamında 6 ayda bir Ar-Ge verilerinin izlenmesi, yılda bir değerlendirilmesi gerçekleştirilir.
- **Eğitim ve Destek Mekanizmaları:** Araştırma performansını artırmak için akademik personele yönelik stratejik eğitim programları düzenlenir. Bu kapsamda hangi birimlerin, hangi eğitimlere ihtiyacının olduğunun belirlenmesinde araştırma performansının ölçülmesi büyük öneme sahiptir.

Hangi birimlerin dış kaynaklı projelerini geliştirmesi gerektiği, hangi birimlerin bilimsel yayınlarını nitelikli hale getirmesi gerektiği, hangi birimlerin patent ve fikri haklara yönelik çıktılarını artırması gerektiği uygun biçimde analiz edilmeli, buna yönelik eğitim ve destek mekanizmaları geliştirilmelidir.

- **Teşvik ve Destek Programları:** Araştırma performansı yüksek olan akademisyenleri motive etmek üzere motivasyon toplantılarının organize edilmesi, ödül programlarının

gerçekleştirilmesi, BAP Koordinatörlükleri bünyesinde pozitif ayrımcılık uygulanması, açık erişim destekleri ve teşvik sistemleri sağlanarak bilimsel üretkenlik artırılır.

- **Atama ve Yükseltme Süreçlerinin Takibi:** Akademik personelin atama ve yükseltme kriterlerine uygunluğu Araştırma Dekanlıkları tarafından takip edilerek akademik ilerleme süreçleri desteklenir.

Bu süreçler, araştırma kapasitesinin artırılmasına yönelik stratejik kararların şekillendirilmesini sağlayarak, üniversitelerin ulusal ve uluslararası rekabet gücünü artırmasına katkıda bulunmaktadır.

8. Araştırma Dekanlığının Hukuksal Çerçevesi

(Prof. Dr. Kaan Orhan / Ankara Üniversitesi – Dr. Öğr. Üyesi Serdar Yılmaz / Ankara Üniversitesi)

Çalışmanın bu bölümünde “Araştırma Dekanlığı” müessesesinin *mevcut hukuki altyapısı* incelenmiş ve anılan müessesenin *yasal temele kavuşturulmasının mümkün olup olmadığı*, çeşitli ihtimaller çerçevesinde değerlendirilmiş bulunmaktadır. Yükseköğretim mevzuatı ışığında etraflıca gerçekleştirilen hukuki değerlendirme bağlamında;

1. Üniversitelerin resmî internet sitelerindeki¹⁵ verilere göre; hâlihazırda -biri “vakıf üniversitesi”¹⁶ statüsünde olmak üzere- yirmiye yakın üniversitenin¹⁷ bünyesinde -adlandırmada ufak farklılıklar mevcut olsa da- “Araştırma Dekanlığı” müessesesinin bulunduğu gözlemlenmekte; söz konusu üniversitelerde, anılan müessesenin, ekseriyetle “Araştırma Dekanlığı” şeklinde adlandırılmakla birlikte, bir üniversitede “Araştırma Dekanlığı Koordinatörlüğü”¹⁸, bir üniversitede ise “Araştırma Koordinatörlüğü”¹⁹ ibaresine yer verilerek adlandırıldığı müşahade edilmektedir.
2. Söz konusu üniversitelerde yer alan “Araştırma Dekanlığı” müesseselerinin, esasen “yönerge”²⁰ vb. adlarla/başlıklarla -üniversiteler tarafından- çıkarılan ve normatif açıdan “adsız düzenleyici idari işlem” niteliği taşıyan mevzuat ile tanzim edildiği

¹⁵ Bu noktada, üniversitelerin resmî internet sitelerinden, konuyla ilgili olarak sağlıklı verilere ulaşılmasının, her zaman mümkün olmadığını hassaten altı çizilmelidir. Zira, bazı üniversitelerin resmî internet sitelerinin ilgili sayfalarının başlığında yer verilen terminoloji ile sayfa içeriğindeki açıklamalarda ve/veya ilgili mevzuat kısmında yer alan terminolojinin tam anlamıyla örtüşmediği örneklerle karşılaşılabilir.

¹⁶ Bkz. Altınbaş Üniversitesi.

¹⁷ Örneğin bkz. Ankara Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Amasya Üniversitesi.

¹⁸ Bkz. Selçuk Üniversitesi.

¹⁹ Bkz. Samsun Üniversitesi.

²⁰ Örneğin bkz. “Ankara Üniversitesi Araştırma Dekanlığı Yönergesi”.

görülmekte; anılan müesseseye yer veren bazı üniversitelerde ise, -*üniversitelerin resmî internet sitelerinden tespit edilebildiği kadarıyla*- bu hususta herhangi bir düzenlemeye rastlanamamaktadır²¹.

3. Bu noktada, öncelikle belirtilmesi gereken husus; “Araştırma Dekanlığı” müessesesinin, “yükseköğretim sistemi”imize ilişkin temel yasal düzenleme konumundaki 2547 sayılı “Yükseköğretim Kanunu”nda ve sair mevzuatta karşılığının bulunmamasıdır.
4. Gerçekten, “Araştırma Dekanlığı” müessesesi, yükseköğretim mevzuatımızda öngörülüş olmadığından; bünyesinde “Araştırma Dekanlığı”na yer veren bazı üniversitelerce, -anılan müessesenin kuruluş ve işleyişine (teşkilat ve faaliyetlerine) dair usul ve esasları tanzim etmek üzere- “yönerge” vb. adlarla/başlıklarla çıkarılan “adsız düzenleyici idari işlemler”in yasal dayacağı da yoktur.
5. Dolayısıyla, anılan müessese yönünden, hâlihazırda ciddi bir “yasallık” sorunu göze çarpmakta; tam da bu sorunun giderilmesini teminen, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda “Araştırma Dekanlığı”na yer verecek bir “değişiklik” (yasal düzenleme) yapılması önerilmektedir.
6. Ne var ki, üniversite bünyesinde “Araştırma Dekanlığı” adı altında bir birim teşkili, yükseköğretim mevzuatımızın öngördüğü akademik teşkilat sistemi ile uyumlu görünmemektedir. Doğrusu, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun sistematik yapısı ve temel terminolojisi ile uyumlu görünmediği anlaşılan mezkûr müessese, Kanun’un insicamını sarsma potansiyeli taşımaktadır.
7. Zira, yükseköğretim mevzuatımız, akademik teşkilat bakımından, “dekanlık” terimini/kavramını/müessesesini, yalnızca “fakülte”ye²² hasretmektedir.
8. Bu noktada, “dekan” teriminin, en başta, Anayasa’da kullanıldığı ve Anayasa’nın 130. maddesinin altıncı fıkrasında, “*dekanlar*”ın, “Yükseköğretim Kurulu” (YÖK) tarafından seçileceğinin/atanacağıın öngörüldüğü belirtilmelidir.
9. Bu anlamda, “*Araştırma Dekanı*”nın da Anayasa’da YÖK tarafından seçileceği/atanacağı hüküm altına alınan “*dekan*” teriminin kapsamına girip girmediği hususunda kavramsal belirsizlik ve terminolojik karmaşa, ilkin, Anayasal düzlemde gündeme gelmektedir.

²¹ Örneğin bkz. Fırat Üniversitesi ve Altınbaş Üniversitesi.

²² 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 3. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki tanıma göre, “fakülte”; “*Yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan; kendisine birimler bağlanabilen bir yükseköğretim kurumudur.*” Bu tanımda geçen “yükseköğretim kurumu” terimi de, anılan fıkranın (c) bendinde; üniversite bünyesindeki, “fakülteler”i de kapsayacak şekilde ifade edilmektedir.

10. Dahası, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda (m.16); "dekan", "fakülte organları" arasında, fakültenin ve birimlerinin "temsilcisi" konumunda düzenlenmekte; bu statüsüne bağlı olarak, "dekan"ın, fakültenin diğer organları olan "fakülte kurulu"na (m.17) ve "fakülte yönetim kurulu"na (m.18) başkanlık etmesinin yanı sıra; fakülteyi temsilen, "üniversite organları" olan "senato" (m.14) ve "üniversite yönetim kurulu"nun (m.15) oluşumunda yer alması da öngörülmektedir.
11. Keza, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda; "dekan"ın görev, yetki ve sorumlulukları ile hak ve yükümlülüklerine dair başka hükümler de sevk edilmektedir. Söz gelimi, "dekan", fakülte'deki "doktor öğretim üyesi" (m.23), "öğretim görevlisi" (m.31) ve "araştırma görevlisi" (m.33) kadrolarına atama işleminin "hazırlık aşaması"nda yer almaktadır. Ayrıca, fakülte öğretim elemanlarının yurt içinde ve yurt dışında "görevlendirilmeleri" bakımından, bir haftaya kadar izin verme yetkisi "dekan"a aittir (m.39). Öte yandan, öğretim elemanlarının "çalışma esasları" bağlamında, "dekan"ın ders verme yükümlülüğü bulunmadığı; "dekan yardımcısı"nın ise haftada asgari beş saat ders vermekle yükümlü olduğu belirtilmektedir (m.36). İlaveten, "bilimsel denetim"e ilişkin düzenleme uyarınca; "bölüm başkanı"na "dekan"a sunulan "rapor"un, kendi kanaati de eklenmek suretiyle, "rektör"e iletilmesine dair görevler hükme bağlanmaktadır (m.42). "Yönetim örgütleri" bağlamında ise; "dekan"a bağlı "fakülte sekreteri" bulunacağı öngörülmekte (m.51) ve fakülte bünyesindeki idari kadrolara atama bakımından "dekan"a yetki tanınmaktadır (m.52). Yine, "disiplin ve ceza işleri" bakımından da; "dekan"ın; "disiplin amiri" olması (m.53), "son soruşturma açılıp açılmaması"na karar verecek "kurul"da yer alması (m.53), "görevden uzaklaştırılması"na disiplin amirinin teklifi üzerine Yükseköğretim Genel Kurulu tarafından karar verilmesi (m.53/B), belli disiplin cezalarını alanların görevlerinin sona ermesi ve belli süreyle "dekan" kadrosuna atanamaması (m.53/D) gibi özellikli kurallar da getirilmektedir. Diğer yandan, "rektör"ün, "ita amirliği" yetkisini, gerektiğinde "dekan"a devretme olanağı tanınmaktadır (m.57). Keza, "döner sermaye gelirleri"nden "yönetici payı" olarak ayrılan tutardan, "dekan"a "ek ödeme" yapılması öngörülmektedir (m.58). Son bir örnek olarak belirtmek gerekirse; "siyasi partiler"in merkez organları ile onlara bağlı araştırma ve danışma birimlerinde görev alan öğretim üyelerinin, "dekan" ve "dekan yardımcısı" olamaması hükme bağlanmaktadır (m.59).
12. Görüldüğü üzere, Anayasa'nın "yükseköğretim kurumları"na ilişkin 130. maddesi doğrultusunda, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda; "dekan", "fakülte organları"

arasında, “fakülte”nin yöneticisi olarak tasavvur edilmiş ve “*fakülte ile birimlerinin temsilcisi*” olarak düzenlenmiş bulunmaktadır (m.16). Dolayısıyla, “Araştırma Dekanı” ve “Araştırma Dekanlığı” şeklindeki bir yapılanmanın, hâlihazırda akademik teşkilat yapısı ile bağdaştırılması güçlük arz etmektedir. Bununla birlikte, “Araştırma Dekanlığı” şeklindeki örgütlenmenin, üniversitelerdeki araştırma yönetiminin güçlendirilmesi ihtiyacına hizmet edeceği, araştırma faaliyetlerinin yürütümüne katkı sunacağı da açıktır.

13. Hâl böyle olunca, “Araştırma Dekanlığı” ve “Araştırma Dekanı” terim, kavram ve kurumlarını, -buraya kadar kısaca açıklanan- “norm koyma tekniği”ne dair tereddütlere ve olası uygulama sorunlarına rağmen, yükseköğretim mevzuatına entegre etme cihetine gidilmesi de düşünülebilir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, Araştırma Dekanlığının, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na entegrasyonu, yalnızca yasal bir düzenleme ile sağlanabilir. Ancak bu süreç, yükseköğretim sisteminin genel yapısına etkisi bakımından dikkatle planlanmalıdır. Bir defa, “Dekanlık” terimi ile “Araştırma Dekanlığı” arasındaki hukuki farklar, Kanun’da net bir şekilde tanımlanmalıdır. Aksi takdirde hem akademik teşkilat kurgusunda hem de uygulamada karışıklıklar yaşanabilir. Ezcümle, izah edilen hukuki tereddütler/sorunlar bir kenara bırakılarak, böyle bir terminoloji benimsenmek suretiyle yapılacak yasal düzenlemede, “bütüncül” bir yaklaşımla “değişikliğe” gidilmesi gerekeceği, gözden kaçmamalıdır.

14. Bu bağlamda, Araştırma Dekanlığının hukuken sağlam bir yapıya kavuşturulabilmesi için, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda bir dizi değişiklik yapılması gerekecektir.

Bu değişikliklerin, esasen şu hususları içerebileceği belirtilmelidir:

- Yeni tanımlar eklenmesi: Kanun’un 3. maddesinde [m.3/1-(z)], “Araştırma Dekanlığı/Dekanı”nı tanımlanması.
- Yeni ek maddeye yer verilmesi: Kanun’a yeni bir “ek madde” [ek madde 47] ilave edilmek suretiyle, Araştırma Dekanlığının genel çerçevesi belirlenirken, ayrıntılı düzenlemelerin ise -yasal çerçeve doğrultusunda- üniversitelere bırakılması.
- Uyum düzenlemeleri yapılması: “Fakülte dekanları”na ilişkin düzenlemelerin, Araştırma Dekanlığına da uygulanıp uygulanmayacağına dair hükümler getirilerek olası tereddütlerin giderilmesi; ayrıca, “Araştırma Dekanları”nın statüsünü ve üniversitenin hangi organlarında yer alacağını açıklığa kavuşturan kurallar öngörülmesi (Kanun’un muhtelif hükümlerinde değişikliğe gidilmesi).

15. Bu itibarla, “Araştırma Dekanlığı”nın, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na sadece bir madde eklenmek suretiyle, sağlam bir yasal temele oturtulabilecek bir müessese olmadığı; bilakis, Kanun’un ilgili birçok maddesinde/hükmünde birtakım değişiklikler yapılmasını gerektirdiği görülmektedir.
16. Neticeten vurgulamak gerekir ki; üniversiteler bünyesinde, rektörlüğe bağlı olarak, “Araştırma Dekanlığı” adı altında bir birim ihdas edilmesi, “Kanun değişikliği” vasıtasıyla yapılsa dahi, gerek “hukukilik” gerek “yerindelik” yönünden muhtelif sorunlara yol açabilecektir. Bununla birlikte, “Araştırma Dekanlığı/Dekani” şeklindeki adlandırmaya dayalı bir örgütlenmenin, müessesenin etkililiğini artıracak ve kurumsallaşmayı güçlendireceği de söylenebilecektir. Bunun için, “Araştırma Dekanlığı” terminolojisini benimseyecek şekilde yapılacak yasal düzenlemede, “bütüncül” bir yaklaşımla -2547 sayılı Kanun’da- “değişikliğe” gidilmesi gerekecektir.

8.1. Kanun Değişiklik Önerileri

1. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda; “Araştırma Dekanlığı” adı altında ihdas edilen, **rektörlüğe bağlı bir birimin eklenmesine dair “değişiklik” yapılması tercih edildiği takdirde;**

- İlkın, Kanun’un 3. maddesindeki “*tanımlar*”a, yeni bir bent olarak, “(z)” bendinin eklenmesi ve “Araştırma Dekanlığı/Dekani”nın tariflenmesi; böylelikle, klasik “dekanlık/dekan” müessesesinden (yani, “fakülte dekanlığı/dekanı”ndan) farklılığın belirginleştirilerek ortaya konulması²³,
- Ardından, “Araştırma Dekanlığı/Dekani”na dair temel yasal çerçevenin, Kanun’a ilave edilecek “*ek madde 47*”de hüküm altına alınması ve fakat ayrıntılı hususların belirlenmesinin, üniversitelerce çıkarılacak “yönetmelik”lere bırakılması²⁴; böylece, bir yandan yasal temele/dayanağa kavuşturulan mezkûr müesseseyle ilişkin olarak her bir üniversitenin

²³ Örneğin, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 3. maddesine şöyle bir tanım eklenebilir: “z) *Araştırma Dekanlığı: Üniversitelerin araştırma yönetiminin koordinasyonundan sorumlu olan ve rektörlüğe bağlı olarak kurulan bir birimdir.*” Tanımın formülasyonuna dair salt genel bir fikir vermek amacıyla burada belirtilen tarifin içeriği, kuşkusuz, adı geçen Dekanlığın faaliyet alanı gözetilerek ayrıntılandırılabilir.

²⁴ Örneğin, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na yeni bir “ek madde” olarak ilave edilebilecek “ek madde 47”de; “Araştırma Dekanlığı”nın yapısı ve işleyişine dair temel kurallar -belki, “Ankara Üniversitesi Araştırma Dekanlığı Yönergesi”ndeki hükümler de örnek kabilinden dikkate alınarak- sevk edilmek suretiyle genel çerçeve çizildikten sonra, maddenin son fıkrasında, “*Bu maddenin uygulanmasına (araştırma dekanlıklarına) ilişkin usul ve esaslar, üniversiteler tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.*” şeklinde bir ifadeye yer verilerek, ayrıntıları belirleme hususunda, üniversitelere -belli ölçüde- esneklik tanınması düşünülebilir.

ihtiyaçlarına uygun işleyiş detaylarının saptanması bakımından esnekliğe imkân tanınırken, diğer yandan üniversitelerce hâlihazırda daha çok tercih edilen ve normatif açıdan “yönetmelik altı” seviyede bulunan “yönerge” vb. adlarla çıkarılan “adsız düzenleyici idari işlem” ile tanzim yönteminin de terk edilmesi,

- Nihayet, Kanun’un diğer maddeleri (bilhassa, hâlihazırda “dekan” teriminin geçtiği düzenlemeleri) ile uyumu/entegrasyonu sağlamaya yönelik hükümler eklenmesi/çıkarılması yahut bu hususta başkaca birtakım değişiklikler gerçekleştirilmesi²⁵

şeklinde özetlenebilecek bir yaklaşım tarzı benimsenebilir.

2. Belirtmek gerekir ki, “Araştırma Dekanlığı”, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na sadece bir madde eklenmek suretiyle, sağlam bir yasal temele oturtulabilecek bir müessese değildir. Aksine, bu müessesenin, Kanun’un ilgili birçok maddesinde/hükmünde birtakım değişiklikler yapılmasını gerektirdiği görülmektedir. Buna göre;

- 2547 sayılı Kanun’daki “tanımlar” a yapılacak ekleme [m.3/1-(z)] ve yeni bir “ek madde” [ek madde 47] ilave etmenin yanı sıra; “Araştırma Dekanlığı”nın “yönetim organı” olan “Araştırma Dekanı”nın, “üniversite organları” olan “Senato” [m.14/(a)²⁶] ve “Üniversite Yönetim Kurulu”nun [m.15/(a)²⁷] oluşumuna dâhil edilmesi yönünde değişikliğe gidilmesinin özellikle önem arz ettiğine dikkat çekilmelidir.
- Öte taraftan, Kanun’a; “*Fakülte dekanlarına/dekanlıklarına ilişkin hükümler, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, araştırma dekanları/dekanlıkları için de uygulanır.*” yolunda genel bir düzenleme eklenmesi yahut tam aksine, “*Fakülte*

²⁵ Örneğin, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na; “*Fakülte dekanlarına/dekanlıklarına ilişkin hükümler, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, araştırma dekanları/dekanlıkları için de uygulanır.*” yolunda genel bir düzenleme eklenmesi yahut tam aksine, “*Fakülte dekanlarına/dekanlıklarına ilişkin hükümler, araştırma dekanları/dekanlıkları için uygulanmaz.*” yolunda genel bir kural ilave edilmesi, muhtemel tereddütlerin giderilmesinde izlenecek yöntemin öngörülmesi açısından fayda sağlayabilecektir.

²⁶ Örneğin, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun “Senato” kenar başlığını taşıyan 14. maddesinde, şöyle bir ekleme ile değişikliğe gidilebilir: “*a. Kuruluş ve işleyişi: Senato, rektörün başkanlığında, rektör yardımcıları, dekanlar, araştırma dekanları ve her fakülteden fakülte kurullarınca üç yıl için seçilecek birer öğretim üyesi ile rektörlüğe bağlı enstitü ve yüksekokul müdürlerinden teşekkül eder.*” Tabii, “araştırma dekanları” ibaresinin, anılan hükümde yer verilen cümlelerin son kısmına eklenmesi de düşünülebilir.

²⁷ Örneğin, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun “Üniversite Yönetim Kurulu” kenar başlığını taşıyan 15. maddesinde, şöyle bir ekleme ile değişikliğe gidilebilir: “*a. Kuruluş ve işleyişi: Üniversite yönetim kurulu; rektörün başkanlığında dekanlardan, araştırma dekanlarından, üniversiteye bağlı değişik öğretim birim ve alanlarını temsil edecek şekilde senatoca dört yıl için seçilecek üç profesörden oluşur.*”

dekanlarına/dekanlıklarına ilişkin hükümler, araştırma dekanları/dekanlıkları için uygulanmaz.” yolunda genel bir kural ilave edilmesinin, olası tereddütlerin giderilmesinde izlenecek yöntemin öngörülmesi açısından fayda sağlayabileceği de hatırdta tutulmalıdır.

- Bu arada, “Araştırma Dekanlığı”nın, her üniversitede kurulmasının zorunlu olup olmadığı da, yasal düzeyde açıklığa kavuşturulmak suretiyle; söz konusu müessesenin, tüm üniversitelerde mi, yoksa sadece “araştırma üniversitesi” statüsüne sahip yükseköğretim kurumlarında ya da “Araştırma Dekanlığı” kurulması hususunda karar alan üniversitelerde mi işlerlik kazanacağı belirlenmelidir. Bu noktada, “araştırma” faaliyetleri, tüm üniversitelerin asli görevleri arasında olduğuna göre; araştırma yönetimini bütünleştiren “Araştırma Dekanlığı” şeklindeki yapılanmanın, tüm üniversiteler bünyesinde yer alan bir birim olarak öngörülmesi, yeknesak bir sistem ihdası açısından tercihe şayan görünmektedir.

3. Son olarak vurgulamak gerekir ki, “Fakülte Dekanlığı/Dekani” ile “Araştırma Dekanlığı/Dekani”nin hukuki statülerindeki ayrışmanın ve tabi oldukları hukuki rejimdeki farklılığın netleştirildiği düzenlemelere yer verilirken, “bütüncül” bir yaklaşım izlenmesinde fayda olacağı da göz önünde tutulmalıdır.

8.2. Uygulama Detayları

Kanunda yapılacak değişikliklerle, Araştırma Dekanlığının kuruluş ve işleyişine dair genel çerçeve belirlendikten sonra; her üniversitenin kendi çıkaracağı yönetmeliklerine göre detaylı işleyiş rehberleri oluşturması ile uygulama şekillenecektir. Her üniversitenin, misyonu, vizyonu, ihtiyaçları ve öncelikleri farklı olduğundan, işleyiş detaylarının belirlenmesini, elbette yasal çerçeve içerisinde kalmak kaydıyla, üniversitelerin takdirine bırakmak, müessesenin daha verimli işlemesini mümkün kılacaktır. Nitekim, “araştırma üniversiteleri” ile diğer üniversitelerin “araştırma yönetimi”nin tamamen aynı kurallara tabi olmasına gerek olup olmadığı kuşkuludur. Bu nedenle, “Araştırma Dekanlığı”nın, 2547 sayılı Kanun’da, rektörlüğe bağlı bir birim olarak ihdas edilip, kuruluş ve işleyişine dair genel çerçevesi çizildikten sonra; yasal temele istinaden çıkarılacak üniversite yönetmelikleri vasıtasıyla detaylandırılarak uygulamaya geçecek bir müessese olarak düzenlenmesinde fayda olabilecektir.

9. Sonuç ve Öneriler

“Araştırma Dekanlığı”nın kurulması, Türkiye’nin bilimsel alanda gerek ulusal gerek uluslararası düzeyde rekabet gücünü artıracak stratejik bir adımdır. Bu yapının “kurumsallaşması”, üniversitelerin araştırma faaliyetlerinin etkin bir şekilde yönetilmesine

olanak tanıyacaktır. "Araştırma Dekanlığı"nın sağlam bir hukuksal temele sahip olması ise, "kurumsallaşma" açısından "ön koşul" niteliğindedir.

Çeşitli ülkelerde başarılı uygulama örnekleri bulunan "Araştırma Dekanlığı"nın, ülkemizde "kurumsallaşması"nın hukuki vasıtasının "kanun" olması gerekmektedir. Ne var ki, yükseköğretim sistemimize ilişkin temel yasal düzenleme konumundaki 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda ve sair mevzuatta "Araştırma Dekanlığı" müessesesine yer verilmemiştir. Bu noktada, bünyesinde "Araştırma Dekanlığı"na yer veren bazı üniversitelerin, *-anılan müessesenin kuruluş ve işleyişine (teşkilat ve faaliyetlerine) dair usul ve esasları tanzim etmek üzere-* "yönerge" vb. adlarla/başlıklarla çıkarmış olduğu "adsız düzenleyici idari işlemler" in ise yasal dayanağı bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, üniversitelerin araştırma yönetimini bütünleşik hâle getirmek suretiyle, yürütülen/yürütülecek araştırmaların etkinliğini artıracakları öngörülen "Araştırma Dekanlığı" müessesesinin 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda düzenlenerek yasal temele kavuşturulmasına ihtiyaç vardır. Açıkçası, "Fakülte Dekanlığı/Dekani" ile "Araştırma Dekanlığı/Dekani"nin hukuki statülerindeki ayrışmayı ve tabi oldukları hukuki rejimdeki farklılaşmayı ortaya koyacak bütüncül "yasal" düzenlemelerle ihdas edilen "Araştırma Dekanlığı" müessesesine dair ayrıntıların üniversitelerce çıkarılacak "yönetmelik"lerle belirlenmesine yönelik bir kanuni çerçevenin, yükseköğretim sistemimizin gelişimine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Öneriler:

1. YÖK'ün 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda, Araştırma Dekanlığını tanımlayan bir düzenlemeyi gözden geçirmesi.
2. Pilot uygulamalar için araştırma yoğun üniversitelerde Araştırma Dekanlığının kurulması.
3. Araştırma Dekanlığının yıllık performans değerlendirme raporlarının YÖK'e sunulması ve bu raporların üniversitenin araştırma performansını artırmaya yönelik stratejilere yön vermesi.

KAYNAKÇA

- Ak, M., Şahin, L., & Yurtseven, E. (2023, Şubat). Üniversitelerde Araştırma Odaklı Yönetim Anlayışı: İstanbul. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi, 42(1), s. 77-115.
- Bienenstock, A. (2006). Essential Characteristics of Research Universities, *UNESCO Forum on Higher Education Research and Knowledge*, 7-15. Erişim tarihi:30.01.2025
- Bingöl, A., & Baran, M. (2023). Türkiye’de Fizik Eğitimi Alanında Yapılan STEM Çalışmalarının İncelenmesi. *Eğitim Bilim ve Araştırma Dergisi*, 4(2), 372-405.
- Bozkurt, E., & Yetkin Özdemir, İ. E. (2018). Mesleki gelişimde işbirliğine dayalı bir yaklaşım: Ders araştırması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), 1013-1026.
- Kasalak, G., Günbayı, İ., & Özçetin, S. (2016). The views of academic staff on administrative services: A case study. *Educational Administration Theory and Practice Journal*, 22(4), 507-536.
- Küçük, Ü. (2022). Türkiye’de 2547 Sayılı Kanun ve Diğer Yasal ve İdari Düzenlemelerde Akademik Personelin Hizmet İçi Eğitimine Yönelik Hükümler. *Yükseköğretim Dergisi*, 12(3), s. 373-383.
- Küçükoğlu, U., & Göktaş, M. E. (2023). Türk Yükseköğretiminde Araştırma Üniversitelerinin Rolü. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 8(2), s. 269-291.
- Smethers, J. D. (2020). *The role of the academic dean in higher education in the United States* (Doctoral dissertation, University of Tennessee). University of Tennessee TRACE Repository.
- 6550 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunu. (2014). Yükseköğretim Kurulu Ödül Yönetmeliği. (2017).
- Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma Projeleri Hakkında Yönetmelik. (2002).
- Yükseköğretim Kanunu, 2547 sayılı Kanun. (1981).
- <https://adr.grainger.illinois.edu/> Erişim tarihi:29.01.2025
- <https://cockrell.utexas.edu/research/office-of-the-associate-dean-for-research>, Erişim tarihi:29.01.2025
- <https://doresearch.stanford.edu/who-we-are/office-vice-provost-and-dean-research>, Erişim tarihi:29.01.2025
- <https://forschung.univie.ac.at/en/services/events-trainings/> Erişim tarihi:29.01.2025
- <https://research.princeton.edu/>. Erişim tarihi:29.01.2025
- <https://researchroles.northwestern.edu/> Erişim tarihi:29.01.2025
- https://trace.tennessee.edu/utk_graddiss/5798
- <https://www.clarku.edu/offices/dean-of-research/>. Erişim tarihi:29.01.2025
- <https://www.forte.tum.de/en/forte/homepage/> Erişim tarihi:29.01.2025

<https://www.ox.ac.uk/research/support-researchers/researcher-hub/about-hub>/Erişim tarihi:29.09.2025

[Research Support Network](#), Erişim tarihi:29.01.2025

Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel Raporu (2024). Ankara: Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. <https://www.yok.gov.tr/Documents/2024/universite-izleme-ve-degerlendirme-genel-raporu-2024.pdf> Erişim Tarihi: 28.01.2025

Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2020). *Misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma: Araştırma Üniversiteleri*.<https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2020/misyonfaklilasmasi-ve-ihtisaslasma-arastirma-universiteleri.pdf>

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı : E-39612693-050.06.01-665753

Konu : (31-24424) Ankara Üniversitesi
Araştırma Dekanlığının Kurulması ve
Prof.Dr.Kaan ORHAN'ın Araştırma
Dekanı Olarak Görevlendirilmesi

08.08.2022

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Senatosunun 05.08.2022 tarihli toplantısında, Üniversitemizin köklü yapısı sayesinde sahip olduğu bilgi birikimi, dinamik öğrenci ve akademisyen potansiyeli ile araştırma altyapısının gücüyle; Üniversitemizi AR-GE, inovasyon ve araştırma alanında ulusal ve uluslararası düzeyde ileri seviyelere taşıma amacına yönelik olarak Üniversitemizin tüm birimleri arasında nitelikli akademik araştırmaları teşvik etmek, geliştirmek ve koordine etmek; araştırmacılarının başarısını teşvik edecek altyapıyı oluşturmak ve araştırmaların yürürlükteki tüm yasalara, yönetmeliklere ve üniversite politikalarına uygun olarak yürütülmesini sağlayarak Üniversitemizin araştırma programlarının niteliğinin sürekliliğini sağlayacak şekilde kurumsal bir yapıyı oluşturmak üzere Araştırma Dekanlığının kurulmasına karar verilmiş olup, konu hakkında alınan 588/5436 sayılı karar ekte gönderilmiştir.

Ankara Üniversitesi Araştırma Dekanı olarak ise Üniversitemiz Dış Hekimliği Fakültesi Dekanı Prof.Dr.Kaan ORHAN 27.09.2022 tarihinden itibaren görevlendirilmiştir.

Bilginizi saygı ile rica ederim.

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Rektör

Ek: Karar Örneği (1 Sayfa)

Dağıtım:

Tüm Birimlere

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: B275CC4A-9160-457B-B430-DFD5B5B5A2A3 Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ankara-universitesi-ebys>

Ankara Üniversitesi Beşevler 10. Yıl Yerleşkesi, Emniyet Mah. Döğol
Cad. Rektörlük İdari Bina, No: 4/3 Yenimahalle/ANKARA
Telefon No: 0 (312) 212 60 40 Belgegeçer (Faks) No: 0 (312) 215 14
59

e-posta: persdb@ankara.edu.tr internet adresi:
<http://personeldb.ankara.edu.tr>

Bilgi için: Onur TAŞKIN
Şef
Telefon No: (312) 212 60 40-2135
E-Posta: taskin@ankara.edu.tr

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SENATO KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 05.08.2022

Toplantı Sayısı : 588

Karar Sayısı : 5436

5436- Üniversitemizin köklü yapısı sayesinde sahip olduğu bilgi birikimi, dinamik öğrenci ve akademisyen potansiyeli ile araştırma altyapısının gücüyle; Üniversitemizi AR-GE, inovasyon ve araştırma alanında ulusal ve uluslararası düzeyde ileri seviyelere taşıma amacına yönelik olarak Üniversitemizin tüm birimleri arasında nitelikli akademik araştırmaları teşvik etmek, geliştirmek ve koordine etmek; araştırmacılarının başarısını teşvik edecek altyapıyı oluşturmak ve araştırmaların yürürlükteki tüm yasalara, yönetmeliklere ve üniversite politikalarına uygun olarak yürütülmesini sağlayarak Üniversitemizin araştırma programlarının niteliğinin sürekliliğini sağlayacak şekilde kurumsal bir yapıyı oluşturmak üzere "**Araştırma Dekanlığı**" kurulmasına oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR
05/08/2022

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

EK

Sayı : E-39612693-050.06.01-1522939
Konu : (31-24424) Prof.Dr.Kaan ORHAN'ın
Araştırma Dekanı Olarak Yeniden
Görevlendirilmesi

16.01.2025

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Rektör Yardımcısı ve Diş Hekimliği Fakültesi Dekan Vekili Prof.Dr.Kaan ORHAN,
Ankara Üniversitesi Araştırma Dekanı olarak 27.09.2024 tarihinden itibaren yeniden görevlendirilmiştir.
Bilginizi saygı ile rica ederim

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Rektör

Dağıtım:
Tüm Birimlere

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 42CFC040-2B90-44E0-B6B6-583CEB3ABDBA Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ankara-universitesi-ebys>

Ankara Üniversitesi Beşevler 10. Yıl Yerleşkesi, Emniyet Mah. Döğol Cad. Rektörlük
İdari Bina, No: 4/3 Yenimahalle/ANKARA
Telefon No: 0 (312) 212 60 40 (9 Hat) Belgegeçer (Faks) No: 0 (312) 215 14 59
e-posta: persdb@ankara.edu.tr internet adresi: <http://personeldb.ankara.edu.tr>
KEP Adresi: ankunvrek@ankuni.hs01.kep.tr

Bilgi için: Onur TAŞKIN

Şef

Telefon No: (312) 212 60 41-2135

E-Posta: taskin@ankara.edu.tr

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMA DEKANLIĞI YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Yönergenin amacı, öğretim elemanları, araştırmacılar ve araştırma öğrencileri için etkin bir araştırmaya ortam yaratmayı amaçlayan Ankara Üniversitesi Araştırma Dekanlığı'nın amacına, etkinlik alanlarına, yönetim organlarına, yönetim organlarının görevleri ile çalışma şekline ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Yönerge, Rektöre bağlı olarak kurulan Ankara Üniversitesi Araştırma Dekanlığının, Ankara Üniversitesi için tüm araştırma politika ve programlarının geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin hükümleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Yönerge, 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 12 nci maddesi ile 14 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Yönergede geçen;

- a) **Akademik Birim:** Ankara Üniversitesine bağlı fakülte, enstitü, yüksekokul, meslek yüksekokulu, devlet konservatuarı ile uygulama ve araştırma merkezleri'ni,
- b) **Araştırma Dekanlığı:** Üniversitede araştırmayı teşvik eden politikalar ve programlar oluşturmak için Ankara Üniversitesi Rektörü tarafından oluşturulan birimi,
- c) **Dekan:** Araştırma Dekanlığının Dekanı'nı
- ç) **Senato:** Ankara Üniversitesi Senatosu'nu,
- d) **Rektör:** Ankara Üniversitesi Rektörü'nü,
- e) **Üniversite:** Ankara Üniversitesi'ni,
- f) **Yönetim Kurulu:** Araştırma Dekanlığının Yönetim Kurulunu ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Araştırma Dekanlığının Amaçları ve Faaliyet Alanları

Araştırma Dekanlığının amaçları

MADDE 5- (1) Araştırma Dekanlığı'nın amacı; Üniversitede araştırma ve strateji politikalarına uygun olarak aşağıdaki faaliyetleri koordine etmek ve yürütmektir:

- Üniversitenin akademik birimlerinde yapılan araştırmaların koordinasyonunu sağlamak ve disiplinlerarası çalışmaları teşvik etmek,
- Üniversitedeki araştırma kapasitesini belirlemek üzere araştırma yapmak ve raporlar hazırlamak, izlemek, değerlendirmek ve gerekli önlemleri almak üzere Rektörlüğe öneride bulunmak,
- Üniversitenin öğretim elemanları ve öğrencilerin araştırmalarını yapabilecekleri uygun koşulları sağlamak, araştırma yönetimi için ihtiyaç değerlendirmesi, araştırma altyapısı, araştırma çıktılarının kalite kıyaslaması ve üniversitenin Ar-Ge ihtiyaçları dahil olmak üzere, üniversitenin genel araştırma ortamının iyileştirilmesi ile ilgili konularda tavsiyelerde bulunmak,
- Öğrenci ve öğretim elemanlarının yaptığı/yapacağı araştırmalarda iç ve dış paydaşlarla etkin iş birliği sağlamak,
- Öğrenci ve öğretim elemanlarına ulusal/uluslararası proje yazma, yürütme ve fon bulmaya yardımcı olmak,
- Öğrenci ve öğretim elemanlarına nitelikli makale yazımında ve yayımlanmasında destek olmak,
- Öğrenci ve öğretim elemanlarının üretecekleri bilimsel yayınların/tezlerin faydalı model/patente dönüşmesi için destek sağlamak,
- Üniversite envanterinde bulunan araç, gereç, cihaz ve donanımların öğretim elemanlarının hizmetine sunmak.

Araştırma Dekanlığının faaliyet alanları

MADDE 6- (1) Araştırma Dekanlığının faaliyet alanları şunlardır:

- Her öğretim elemanı ve öğrenci için kendi disiplinine uygun bağımsız araştırma ve/veya yaratıcı faaliyetler yürütmek ve bunu yaparken, bireysel olarak veya meslektaşları ile iş birliği içinde olmak,
- Ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrencilerinin akademik çalışmalarını desteklemek,
- Araştırma çıktılarını topluma katkı sağlayacak şekilde yaygınlaştırmak,
- Araştırmalar ve projeler planlanırken toplumun sürece katılmasını sağlamak ve toplumsal farkındalığı arttıracak çalışmalar yapmak,
- Araştırma Dekanlığı takvimini oluşturmak amacıyla, her yılın başında araştırma faaliyetleri ile ilgili iç ve dış paydaşlarla iş birliği yaparak,
- Öğrenci ve öğretim elemanlarının araştırma faaliyetlerine yönelik danışmanlık yapmak,
- Araştırma faaliyetlerinde kullanılmak üzere iç ve dış kaynaklardan mali destek bulma sürecinde yol göstermek,
- Araştırma ile ilgili yapılacak tüm faaliyetlerde gerek duyulduğunda, Üniversitenin koordinatörlükleri, kurul ve komisyonları ile koordineli olarak çalışmak,

- ğ) Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü, Laboratuvar Yönetim Ofisi, Yayın Teşvik Komisyonu, Veri Toplama Koordinatörlüğü, Teknokent ve TTO Koordinatörlüğü, Bilimsel Yayınlar Koordinatörlüğü, Proje Destek Ofisi, Girişimcilik ve Yenilikçilik Komisyonu ve Bilimsel Makale Yazım Destek Ofisinin yönetim kurullarında görev alarak ilgili birimler arasında koordinasyonu sağlamak,
- h) Üniversitede araştırmanın güçlendirilmesine yönelik öneriler de dahil olmak üzere yeni, yenilikçi ve stratejik araştırma girişimleri hakkında yetkili makama önerilerde bulunmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Araştırma Dekanlığının Yönetim Organları ve Görevleri

Araştırma Dekanlığının yönetim organları

MADDE 7- Araştırma Dekanlığının yönetim organları şunlardır:

- Araştırma Dekanı,
- Yönetim Kurulu.

Araştırma Dekanı

MADDE 8- (1) Araştırma Dekanı, profesör ünvanlı, ulusal ve uluslararası proje yürütücülüğü ve/veya deneyimi bulunan ve WOS verilerine göre h indeksi en az 20 olan öğretim üyeleri arasından Rektör tarafından iki yıl için görevlendirilir. Süresi sona eren Dekan aynı yöntemle yeniden görevlendirilebilir.

(2) Araştırma Dekanı, Üniversite öğretim üyeleri arasından üç kişiyi dekan yardımcısı olarak görevlendirilmek üzere Rektörün onayına sunar. Dekan yardımcısı Araştırma Dekanının verdiği işleri yaparlar. Dekan yardımcılarının görevi, Araştırma Dekanının görev süresinin sona ermesiyle biter.

(3) Araştırma Dekanlığının amaçları maddesinde belirtilen faaliyetlerde Rektör'e karşı birinci derecede sorumludur.

Araştırma Dekanının Görevleri

MADDE 9- (1) Araştırma Dekanının görevleri şunlardır:

- Üniversitede Ar-Ge altyapısını güçlendirilmeye yönelik girişimlerde bulunmak,
- Araştırma altyapısının iyileştirilmesi ve etkin kullanılmasını sağlamak,
- Üniversitenin araştırma faaliyetlerini ve çıktılarını desteklemek,
- Üniversite araştırma bursunun etkin bir şekilde kullanılması için önerilerde bulunmak,
- Öğrenci ve öğretim elemanlarına araştırmalarında uygun mali destek bulmalarına yardımcı olmak, proje ve makale yazımında destek vermek,
- Disiplinlerarası/çok disiplinli araştırmalarla ilgili konularda danışmanlık yapmak ve Üniversite'nin araştırma çıktılarını desteklemek için ortaklık fırsatlarını belirlemek,
- Üniversite tarafından oluşturulan fikri haklardan ve fikri hak ile ilgili diğer faaliyetlerden kaynaklanan mülkiyet, lisansların paylaşımı, teknoloji transferi ve telif hakkı dahil olmak üzere fikri ve sınai mülkiyet ile ilgili politikaları dikkate almak ve bunların benimsenmesi için yetkili makama önerilerde bulunmak.

Yönetim Kurulu

MADDE 10- (1) Yönetim Kurulu, ilgili Rektör Yardımcısı başkanlığında Dekan, dekan yardımcıları ile Rektör tarafından fakülte / enstitü / konservatuvar / yüksekokul / meslek yüksekokullarında görev yapan öğretim üyeleri arasından görevlendirilen en az dokuz üyeden oluşur.

(2) Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi iki yıldır. Süresi biten üyeler yeniden görevlendirilebilir. Süresi bitmeden ayrılan üyenin yerine kalan süreyi tamamlamak üzere yeni üye seçilir.

(3) Yönetim Kurulu, ilgili Rektör Yardımcısı başkanlığında yılda en az iki kez toplanır. Gerekli durumlarda ilgili Rektör Yardımcısının çağrısı ile toplanabilir. Yönetim Kurulu salt çoğunlukla toplanır ve kararlar oy çokluğu ile alınır. Oyların eşit olması halinde ilgili Rektör Yardımcısının kullandığı oy yönünde karar alınmış sayılır.

Yönetim Kurulunun görevleri

MADDE 11 – Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır:

- Araştırma Dekanlığının yapacağı faaliyetlerde önerilerde bulunmak,
- Yerel, bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde ve iş birliği yapılan araştırmalarla ilgili konularda danışmanlık yapmak,
- Üniversitenin araştırma çıkarlarını desteklemek için yetkili makama önerilerde bulunmak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yürürlük ve Yürütme

Yürürlük

MADDE 12- (1) Yönerge, Ankara Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 13- (1) Bu Yönerge hükümlerini Ankara Üniversitesi Rektörü yürütür.

Yönergenin Kabul Edildiği Senato Toplantısının Tarihi ve Toplantı/Karar Sayısı		
	17.04.2023	601/5555
Yönergede Değişiklik Yapılan Senato Toplantısının Tarihi ve Toplantı/Karar Sayısı		
1	28.12.2023	623/5815
2	15.02.2024	625/5844
3	02.10.2025	661/6342

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı : E-39612693-050.06.01-665727

Konu : (31-22208) Ankara Üniversitesi
Öğrenci Dekanlığının Kurulması ve
Prof.Dr.Meryem BULUT'un Öğrenci
Dekanı Olarak Görevlendirilmesi

27.09.2022

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Senatosunun 05.08.2022 tarihli toplantısında, Üniversitemiz bünyesindeki tüm birimlerle işbirliği halinde öğrencilerimizin üniversite yaşamına uyum sağlamasına yönelik programlar geliştirip uygulamak, öğrencilerin eğitim-öğretim süreçlerinde karşılaşılabilecekleri sorunlara çözüm aramak, sosyal ve kültürel gelişimleri için gereken imkanların yaratılabilmesine katkı sağlamak ve kişisel, kültürel, sosyal ve profesyonel gelişimleri için her alanda destek vererek başarılı, aktif ve kaliteli bir üniversite yaşamı için gereken ortamı oluşturmak amacıyla Öğrenci Dekanlığının kurulmasına karar verilmiş olup, konu hakkında alınan 588/5437 sayılı karar ekte gönderilmiştir.

Ankara Üniversitesi Öğrenci Dekanı olarak ise Üniversitemiz Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi öğretim üyelerinden Prof.Dr.Meryem BULUT 27.09.2022 tarihinden itibaren görevlendirilmiştir.

Bilginizi saygı ile rica ederim.

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Rektör

Ek: Karar Özeti (1 Sayfa)

Dağıtım:

Tüm Birimlere

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 9236CB4A-39C7-45B4-A3DF-E7E3015D0E6A Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ankara-universitesi-ebys>

Ankara Üniversitesi Beşevler 10. Yıl Yerleşkesi, Emniyet Mah. Döğol
Cad. Rektörlük İdari Bina, No: 4/3 Yenimahalle/ANKARA
Telefon No: 0 (312) 212 60 40 Belgegeçer (Faks) No: 0 (312) 215 14
59

Bilgi için: Onur TAŞKIN

Şef

Telefon No: (312) 212 60 40-2135
E-Posta: taskin@ankara.edu.tr

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SENATO KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 05.08.2022

Toplantı Sayısı : 588

Karar Sayısı : 5437

5437- Üniversitemiz bünyesindeki tüm birimlerle işbirliği halinde öğrencilerimizin üniversite yaşamına uyum sağlanmasına yönelik programlar geliştirip uygulamak, öğrencilerin eğitim-öğretim süreçlerinde karşılaşılabilecekleri sorunlara çözüm aramak, sosyal ve kültürel gelişimleri için gereken imkânların yaratılabilmesine katkı sağlamak ve kişisel, kültürel, sosyal ve profesyonel gelişimleri için her alanda destek vererek başarılı, aktif ve kaliteli bir üniversite yaşamı için gereken ortamı oluşturmak amacıyla "**Öğrenci Dekanlığı**" kurulmasına oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR
05/08/2022

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

ER

ACELE

18.11.2024

Sayı : E-39612693-903.02-1594392
Konu : (31-28026) Prof.Dr.İlhan YALÇIN'ın
Öğrenci Dekanı Olarak Görevlendirilmesi

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekan Vekili Prof. Dr. İlhan YALÇIN'ın, Ankara Üniversitesi Öğrenci Dekanlığı Yönergesinin 5. maddesi uyarınca Öğrenci Dekanı olarak 13.11.2024 tarihinden itibaren görevlendirilmesi uygun görülmüştür.

Bilginizi saygı ile rica ederim.

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Rektör

Dağıtım:
Tüm Birimlere

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: B3984D55-7D79-45F0-900B-32DE206ADD7E Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ankara-universitesi-ebys>

Ankara Üniversitesi Beşevler 10. Yıl Yerleşkesi, Emniyet Mah. Döğol Cad. Rektörlük
İdari Bina, No: 4/3 Yenimahalle/ANKARA
Telefon No: 0 (312) 212 60 40 (9 Hat) Belgegeçer (Faks) No: 0 (312) 215 14 59
e-posta: persdb@ankara.edu.tr internet adresi: <http://personeldb.ankara.edu.tr>
KEP Adresi : ankunvrck@ankuni.hs01.kep.tr

Bilgi için: Onur TAŞKIN
Şef
Telefon No: (312) 212 60 41-2135
E-Posta: taskin@ankara.edu.tr

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİ DEKANLIĞI YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu yönergenin amacı Ankara Üniversitesi Öğrenci Dekanlığının kuruluşu, görevleri, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve çalışma esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu yönerge; Ankara Üniversitesi ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim düzeylerinde eğitim gören öğrencilerin akademik ilerlemelerinin yanı sıra sosyal ve kültürel anlamda gelişimlerini desteklemek, üniversiteye aidiyet bilincini geliştirmek amacıyla kurulmuş Öğrenci Dekanlığının görevlerine ve çalışma esaslarına ilişkin hükümleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Yönerge; 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 14. ve 47. maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Yönergede geçen;

- a) **Dekan:** Ankara Üniversitesi Öğrenci Dekanı,
- b) **Dekanlık:** Ankara Üniversitesi Öğrenci Dekanlığını,
- c) **Senato:** Ankara Üniversitesi Senatosunu,
- ç) **Rektör:** Ankara Üniversitesi Rektörünü,
- d) **Üniversite:** Ankara Üniversitesini,
- e) **Danışma Kurulu:** Ankara Üniversitesi Öğrenci Dekanlığı Danışma Kurulunu,
- f) **Yönetim Kurulu:** Ankara Üniversitesi Öğrenci Dekanlığı Yönetim Kurulunu ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, İşleyiş, Görev, Yetki ve Sorumluluklar

Öğrenci Dekanlığının Kuruluşu ve İşleyişi

MADDE 5- (1) Öğrenci Dekanı, üniversitede görev yapan Profesör Doktor unvanına sahip öğretim üyeleri arasından Rektör tarafından seçilerek iki (2) yıl süre ile görevlendirilir. Görev süresi biten dekanın Rektör tarafından gerekli görüldüğü hallerde ataması yeniden yapılarak görevine devam edebilir.

(2) Öğrenci Dekanı, üniversitede farklı alanlarda görev yapan öğretim üyelerinden en az iki öğretim üyesini dekan yardımcısı olarak seçerek Rektörün onayına sunar. Dekan yardımcıları Rektör tarafından görevlerine atanırlar. Dekan yardımcılarının görev süresi Öğrenci Dekanının görev süresinin bitmesiyle sona erer.

(3) Öğrenci Dekanlığı, yönetimle ilgili kararları Öğrenci Dekanlığı Yönetim Kurulu ve Öğrenci Dekanlığı Danışma Kurulu ile birlikte yürütür.

(4) Öğrenci Dekanlığı, faaliyetlerini Fakülte Dekanlıkları, Koordinatörlükler, Daire Başkanlıkları ile koordineli olarak yürütür.

(5) Öğrenci Dekanlığına bağlı idari personel görevlendirilmesi yapılarak, idari ve yazışma işleri personeller aracılığıyla yürütülür.

Öğrenci Dekanlığının Sorumluluk, Görev ve Yetkileri

MADDE 6- (1) Öğrenci dekanı ve yardımcıları, Rektöre karşı sorumludur.

MADDE 7- (1) Üniversitede öğrenci ile ilişkili faaliyetler, aşağıdaki yetkilere/işlevlere ve bileşime sahip olan Öğrenci Dekanlığı tarafından yönetilir. Bu doğrultuda Öğrenci Dekanlığının görev, yetki ve sorumlulukları;

(2) Öğrencilere yönelik verimli bir eğitim-öğretim ortamının oluşturulması, eğitimin niteliğinin artırılması ve öğrencilerin bölümlerinden donanımlı bir şekilde mezun olmaları için enstitü müdürlükleri, fakülte dekanlıkları, yüksekokul müdürlükleri ve bölüm başkanları ile iş birliği yapmak, düzenli aralıklarla toplantı düzenlemek ve belirli zaman aralıklarında geri bildirimler almak,

(3) Öğrencilerin dekanlığa ilettiği, ihtiyaç duyduğu ya da üniversite yaşamlarını doğrudan ilgilendiren konulara ilişkin ilgili akademik ve idari birimler arasındaki koordinasyonu sağlamak,

(4) Eğitim öğretim sürecinde öğrencilerin sorunlarını öğrenmek, sorunlara yönelik gerekli önlemleri almak ve ilgili birimlerin de önerilerini değerlendirmek amacıyla eğitim-öğretim yılının başlangıcında veya sonunda (Eylül veya Haziran aylarında) yılda en az bir defa olmak üzere "Öğrenci Forumu"nu düzenlemek ve uygulamak,

(5) Üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin üniversite içinde ve dışında hayata kolaylıkla uyum sağlamasına yönelik oryantasyon programlarını Uyum Programı Koordinatörlüğü ile beraber hazırlamak ve düzenlemek,

(6) Üniversitedeki öğrencilerin eğitimine yönelik araştırmalar yapmak, rapor hazırlamak, varsa sorunlarını tespit etmek, sorunlara yönelik çözüm yollarını araştırmak ve konuyla ilgili Rektörlüğe öneride bulunmak,

(7) Üniversitedeki öğrencileri araştırma yapmaya teşvik etmek amacıyla üniversitenin ilgili birimleriyle koordinasyonu sağlamak,

(8) Öğrencilere bağımlılık, şiddet, çevre bilinci, sürdürülebilirlik ve afete hazırlık konularında farkındalık yaratacak eğitimlerin yapılmasını sağlamak,

(9) Üniversitenin öğrencilere yönelik düzenlemiş olduğu bilimsel ve sosyal faaliyetler konusunda öğrencilere bilgilendirmelerde bulunmak,

(10) Öğrencileri üniversitenin akademik ve idari uygulamaları hakkında bilgilendirmek,

(11) Ankara Üniversitesi öğrencilerinin diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından düzenlenen etkinliklerden yararlanması için gerekli girişimlerde bulunmak,

(12) Mezun öğrencilerin takibinin yapılması, öğrenim süreci devam eden öğrencilerle iletişimlerin sağlanması ve öğrencilerin Ankara Üniversitesi aidiyetlerini sürdürmelerine ilişkin çalışmaların yürütülmesine yönelik ilgili birimlerle (Enstitüler, Fakülte Dekanlıkları, Kariyer Merkezi) iş birliği içinde olmak,

(13) Uluslararası alanda öğrenci dekanlığı çalışmaları ile ilgili olabilecek etkinlikler yürüten üniversitelerin ilgili birimleri ve eğitim kurumları ile iş birliğinde bulunmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Öğrenci Dekanlığının Yönetim Organları ve Görevleri

Öğrenci Dekanlığının yönetim organları

MADDE 8- (1) Öğrenci Dekanlığının yönetim organları:

- Öğrenci Dekanı,
- Yönetim Kurulu,
- Danışma Kurulu şeklindedir.

Öğrenci Dekanı, Görevi ve Yetkileri

MADDE 9- (1) Öğrenci Dekanlığı bu Yönergenin 5. ve 6. maddesinde belirtilen faaliyetlerde Rektör'e karşı birinci derecede sorumludur. Öğrenci dekanının görev ve yetkileri;

a) Dekanlığın iş ve işlemlerini, kurumun amaç ve hedefleri doğrultusunda etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirmeye yönelik organizasyon ve iş planlaması yapmak, uygulamaları denetlemek.

b) Dekanlığın kuruluş amacı ve felsefesi doğrultusunda faaliyette bulunmak.

c) Kurum içi ve kurum dışında Dekanlığı temsil etmek.

ç) Dekanlık çalışanları arasında eşgüdümü sağlamak, görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek.

d) Dekanlığın ihtiyaçlarını belirlemek.

e) Dekanlığın her türlü taşınır mal kontrolünü yapmak.

f) Dekanlığın yaptığı faaliyetlerin raporlarını hazırlamak ve hazırlanan raporları Rektörlüğe sunmak.

g) Rektör tarafından verilen diğer görevleri yürütmektir.

Yönetim Kurulu, Görevi ve Yetkileri

MADDE 10- (1) Yönetim Kurulu, Dekanın önerisiyle Üniversitedeki öğretim elemanları arasından seçilen ve Rektör tarafından görevlendirilen on üye olmak üzere toplam on bir üyeden oluşur.

(2) Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi iki (2) yıldır. Süresi biten üyeler yeniden görevlendirilebilir. Süresi bitmeden ayrılan üyenin yerine kalan süreyi tamamlamak üzere yeni üye seçilir.

(3) Yönetim Kurulu, Dekanın başkanlığında yılda en az iki kez toplanır. Gerekli durumlarda Dekanın çağrısı ile yönetim kurulu toplanabilir. Yönetim Kurulu salt çoğunlukla toplanır ve kararlar oy çokluğu ile alınır. Oyların eşit olması halinde Dekanın kullandığı oy yönünde karar alınmış sayılır.

(4) Yönetim Kurulu toplantılarına seçimle gelen Ankara Üniversitesi Öğrenci Konseyi başkanı doğal üye olarak toplantılara katılır.

Danışma Kurulu, Görev ve Yetkileri

MADDE 11- (1) Danışma Kurulu, Dekan, Dekan Yardımcıları ile Üniversitedeki öğretim elemanları arasından seçilen ve Rektör tarafından görevlendirilen on dört üye olmak üzere toplam on yedi üyeden oluşur.

(2) Danışma Kurulu üyelerinin görev süresi iki (2) yıldır. Süresi biten üyeler yeniden görevlendirilebilir. Süresi bitmeden ayrılan üyenin yerine kalan süreyi tamamlamak üzere yeni üye seçilir.

(3) Danışma Kurulu, Dekanın talebi üzerine her eğitim öğretim yarıyılı öncesinde en az bir kez olmak üzere ve gerekli gördüğü hâllerde toplanarak, öğrenci ile ilgili tüm konuları değerlendirmek, konuların tartışılmasını sağlamak, yeni çalışma konuları üzerinde görüş bildirmek ve Dekanlığın ihtiyaç duyduğu alanlarda çalışmalar yapılması hususunda önerilerde bulunmakla görevlidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yürürlük ve Yürütme

Yürürlük

MADDE 12- (1) Bu Yönerge, Ankara Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 13- (1) Bu Yönerge hükümlerini Ankara Üniversitesi Rektörü yürütür.

Yönergenin Kabul Edildiği Senato Toplantısının Tarihi ve Toplantı/Karar Sayısı	
17.04.2023	601/5558